

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE STASEGEMSESTEENWEG TE HARELBEKE

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 466

Rapport opgemaakt door: Anna De Rijck

Kontichsesteenweg 38

2630 Aartselaar

oktober 2017

Dossiernr. 22049.R.01

Projectcode OE: 2017D277

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Stasegemsesteenweg te Harelbeke

Auteur

Anna De Rijck

Projectnummer

- 22049 (intern)
- 2017D277 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Aartselaar, juni-september 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 466

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	19/06/2017	Interne draft
v1	29/09/2017	Externe draft / definitieve versie
v2	02/10/2017	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen/Jan Coenaerts
Director	Didier Reyns/Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Bureaustudie	8
1	Inleiding	8
1.1	Thesaurus	8
1.2	Administratieve gegevens	8
1.3	Doel van het onderzoek	9
1.4	Aanleiding van het onderzoek	9
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	9
1.6	Onderzoeksstrategie	11
2	Aard van de bedreiging	12
2.1	Huidige situatie	12
2.2	Toekomstige situatie	12
3	assessmentrapport: Landschappelijke analyse	16
3.1	Topografische situering	16
3.2	Bodemkundige situering	20
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	23
4.1	Historisch kader	24
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	25
4.3	Cartografische Bronnen	32
4.4	Recente landschapsveranderingen	37
5	Besluit van bureaustudie	38
5.1	Interpretatie en datering	38
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	39
DEEL 2	Prospectie met ingreep in de bodem	40
1	Inleiding	40
1.1	Administratieve gegevens	40
1.2	Archeologische voorkennis	40
1.3	Onderzoeksopdracht	40
1.4	Werkwijze en strategie	41
2	Assessment van resultaten	43
2.1	Beschrijving van de profielen	43
2.2	Beschrijving van de sporen	45
2.3	Beschrijving van de vondsten en stalen	56
2.4	Interpretatie van de site	57
3	Synthese	59

3.1	Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	59
3.2	Besluit op basis van het proefsleuvenonderzoek	60
4	Samenvatting	61
4.1	Samenvatting	61
5	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	62
6	Bibliografie	63
6.1	Literaire en online bronnen.....	63

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) (bron: Geopunt 2017).....	10
Figuur 2: Grootchalig Referentie Bestand met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	10
Figuur 3: Overzicht – Huidige situatie. Orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017).....	12
Figuur 4: Bouwplan van toekomstige situatie (aangeleverd door de initiatiefnemer, 2017).....	13
Figuur 5: A-A' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)	14
Figuur 6: B-B' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)	14
Figuur 7: C-C' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)	15
Figuur 8: D-D' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever).....	15
Figuur 9: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Rood) (Bron: Geopunt 2017)	16
Figuur 10: Orthofoto (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: Geopunt 2017).....	17
Figuur 11: Hoogteprofiel van west naar oost (bron: Geopunt 2017)	17
Figuur 12: Hoogteprofiel van zuid naar noord (bron: Geopunt 2017).....	17
Figuur 13: Aanduiding van het onderzoeksgebied op een detail van het Digitale Hoogte Model (bron: Geopunt 2017)	18
Figuur 14: Aanduiding van het onderzoeksgebied op het Digitale Hoogte Model (bron: Geopunt 2017)	18
Figuur 15: Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt	19
2017)	19
Figuur 16: Zicht op de noordwestelijke hoek van het studiegebied (ABO NV).....	19
Figuur 17: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	20
Figuur 18: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3) (bron: Geopunt 2017)	21
Figuur 19: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017).....	21
Figuur 20: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)	22
Figuur 21: Tabel met geraadpleegde bronnen	23
Figuur 22: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 250m (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017).....	26
Figuur 23: Overzichtstabel van het bouwkundig erfgoed in de regio (< 500m)	26
Figuur 24: Overzicht met de locaties van de CAI meldingen binnen een straal van ongeveer 1km	27
Figuur 25: Overzichtstabel CAI binnen een straal van ongeveer 250m.....	28
Figuur 27: omgeving van het studiegebied op de Ferrariskaart (1771-1777) (Geopunt 2017)..	33
Figuur 28: studiegebied op de Ferrariskaart (1771-1777) (Geopunt 2017).....	33
Figuur 29: Overzichtskaart - Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017).....	34
Figuur 30: Overzichtskaart - Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017).....	35

Figuur 31: Overzichtskaart - Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)	36
Figuur 32: Orthofoto uit 1971 (Geopunt 2017)	37
Figuur 33: Orthofoto uit 1979-1990 (Geopunt 2017)	37
Figuur 34: Voorzien werkputtenplan (Geopunt 2017, Abo nv)	42
Figuur 35: Uitgevoerde sleuvenplan (Geopunt 2017, Abo nv)	42
Figuur 36: Zicht op PR2.1 (Abo nv).....	44
Figuur 37: Zicht op PR3.2 (Abo nv).....	44
Figuur 38: Allesporenkaart met aanduiding van de profielen (Abo nv).....	45
Figuur 39: TAW-waarden op de werkputrand (op het vlak aan de oostkant, op de putrand aan de westkant).....	46
Figuur 40: Detail van de sporen die als paalkuil werden gedetermineerd (Abo nv)	47
Figuur 41: Zicht op het kijkvenster bij werkput 2 (Abo nv).....	48
Figuur 42: Coupe op paalkuil (S2.5) (Abo nv).....	48
Figuur 43: Coupe op paalkuil (S3.8) (Abo nv).....	49
Figuur 44: Detail van enkele kijkvensters met (onder andere) paalkuilen	49
Figuur 45: Detail van de sporen die als kuil werden gedetermineerd (Abo nv)	50
Figuur 46: Detailfoto van spoor 2.7 (Abo nv).....	51
Figuur 47: Detailfoto van spoor 3.5 (Abo nv).....	51
Figuur 48: Detailfoto van S3.9 (Abo nv)	52
Figuur 49: Coupe op S1.2 (A en B) (Abo nv).....	52
Figuur 50: Detail van de sporen die als greppel werden gedetermineerd (Abo nv).....	53
Figuur 51: Detailfoto van S3.14 (Abo nv)	54
Figuur 52: Detail van PR1.1 met S1.1 in vervat (Abo nv)	54
Figuur 53: Detailfoto van S3.7 en 3.15 (Abo nv)	55
Figuur 54: Coupe op S3.7 (Abo nv).....	55
Figuur 55: Zicht op S3.1 tot en met 3.4 (wellicht natuurlijke sporen)	56
Figuur 56: Allesporenkaart van proefsleuvenonderzoek op het in het westen aanpalende perceel en detail van sleuf XII, XIII en XIV (Monument Vandekerckhove 2008)	58
Figuur 57: ASK op Popp-kaart (Abo nv).....	59

DEEL 1 BUREAUSTUDIE

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Harelbeke, bureauonderzoek, Romeins, vicus

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017D177
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Stasegemsesteenweg (ten noorden van huisnummer 58)
- postcode :	8530
- fusiegemeente :	Harelbeke
- land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	xMin, yMin 75346.9, 170934.95 xMax, yMax 75398.7, 171024.25
Kadaster	
- Gemeente :	Harelbeke
- Afdeling :	2
- Sectie :	B
- Percelen :	442/2D 442D
Onderzoekstermijn	Juni-september 2017
Thesauri	Bureauonderzoek, Harelbeke, Romeins, vicus

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief dat potentieel aanwezig is op een terrein is bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

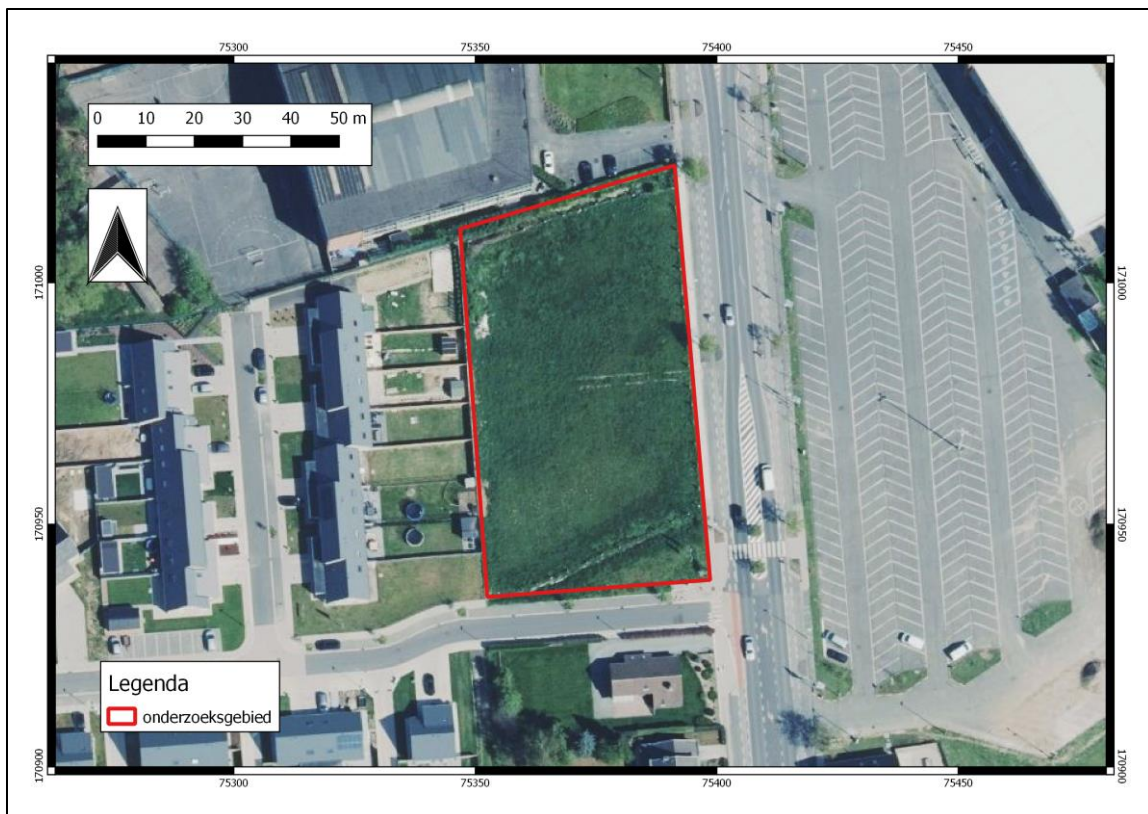
1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de bouw van 28 appartementen ter hoogte van de Stasegemsesteenweg te Harelbeke.

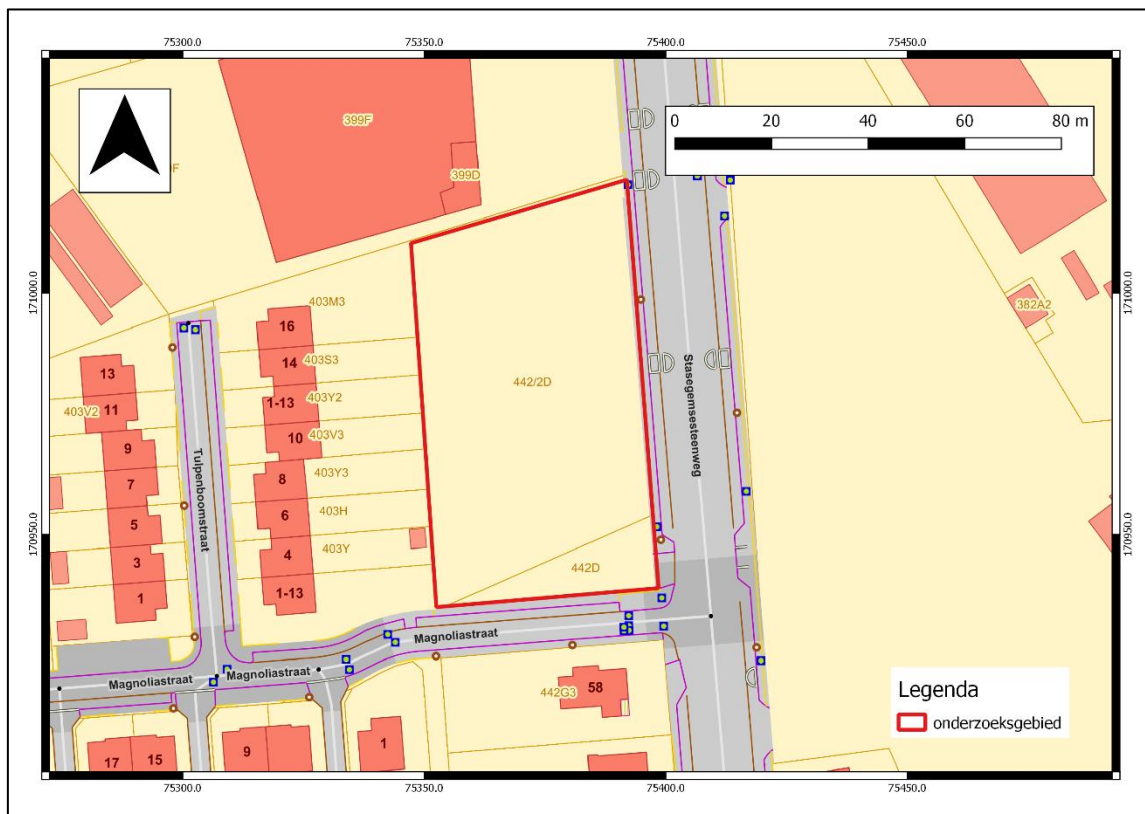
Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek. Het studiegebied ligt binnen een woonzone.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied behelst de volgende percelen: 442/2D en 442D. Deze zijn gelegen in de hoek tussen de Stasegemsesteenweg (ten noorden van huisnummer 58) en de Magnoliastraat. Het onderzoeksgebied is 3720m² groot.

Figuur 1: Plangebied op orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 2: Grootchalig Referentie Bestand met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk de inventaris onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het huidige terrein is niet bebouwd en werd tot nu toe gebruikt als weiland.

Figuur 3: Overzicht – Huidige situatie. Orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

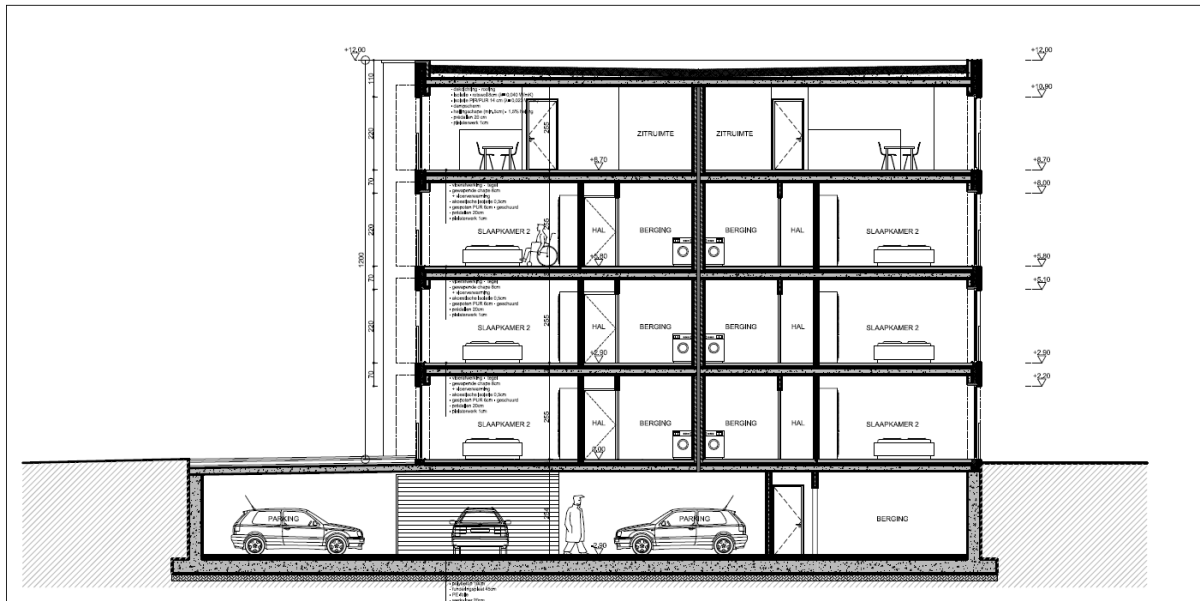
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Er worden 28 onderkelderde appartementen verdeeld over vier appartementsblokken gebouwd. Ieder appartementsblok heeft een oppervlakte van ongeveer 200m². Verder worden er nutsleidingen voorzien en worden ook een aantal bomen en struiken aangeplant.

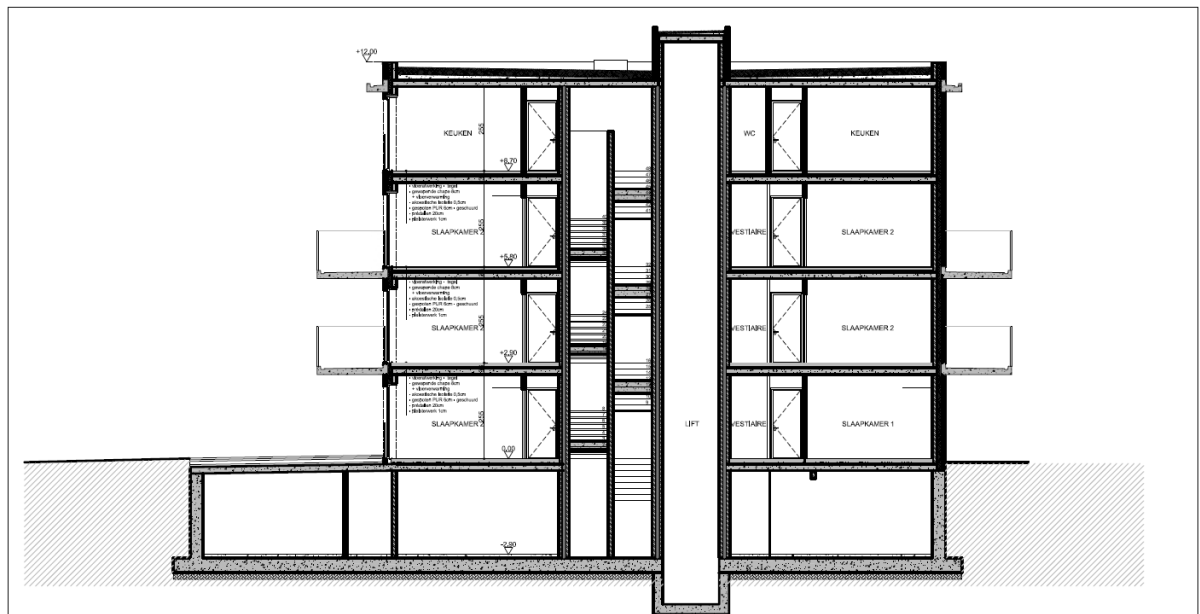
De diepte van de versterking bedraagt ca. 3,65m onder het maaiveld. Ter hoogte van de liftkoker gaat deze nog ongeveer 75cm dieper en bedraagt de versterkingsdiepte bijgevolg – 4,40m MV. De nutsleidingen zitten op ca 1,50m diepte. Bijgevolg wordt zo goed als het volledige projectgebied bedreigd.

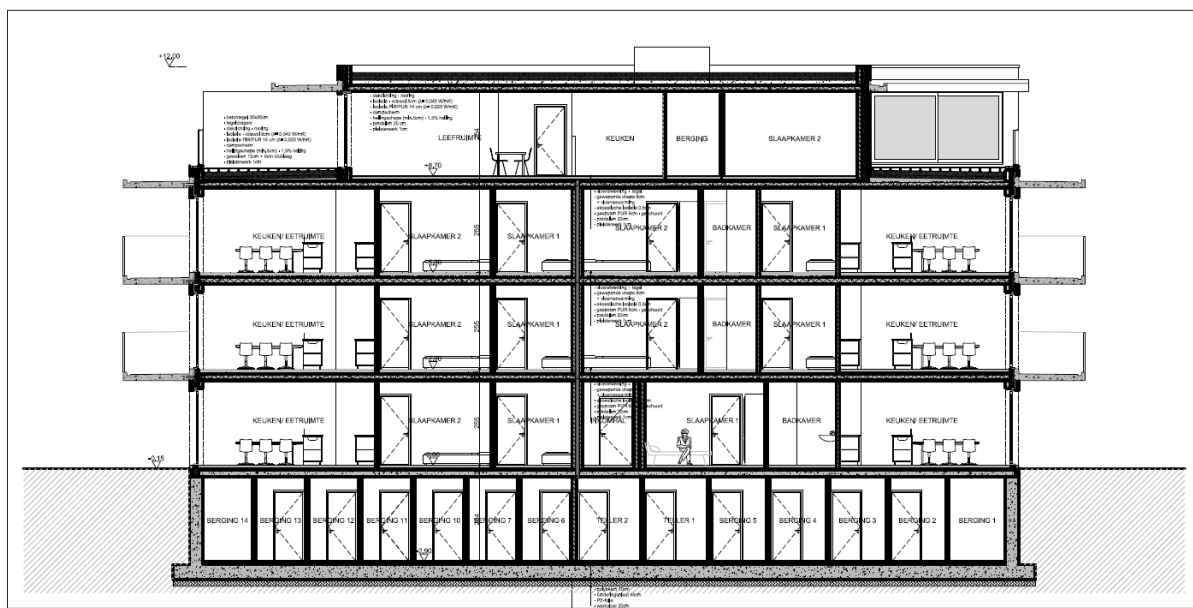
Figuur 4: Bouwplan van toekomstige situatie (aangleverd door de initiatiefnemer, 2017)

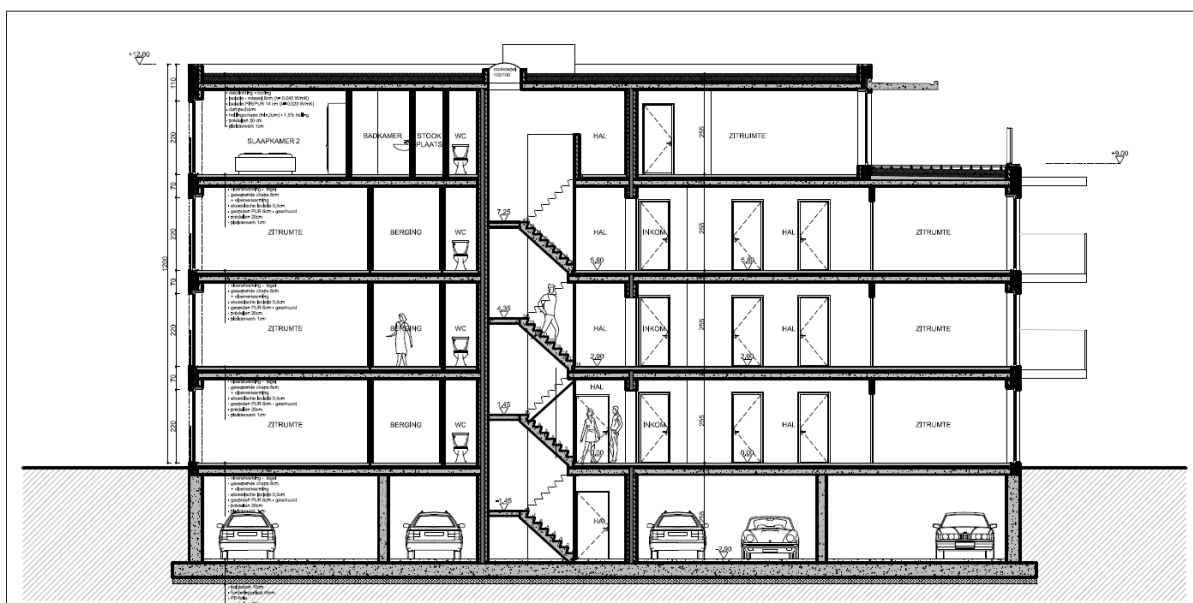
Figuur 5: A-A' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)

Figuur 6: B-B' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)

Figuur 7: C-C' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)

Figuur 8: D-D' snede doorheen appartementsblok (aangeleverd door opdrachtgever)

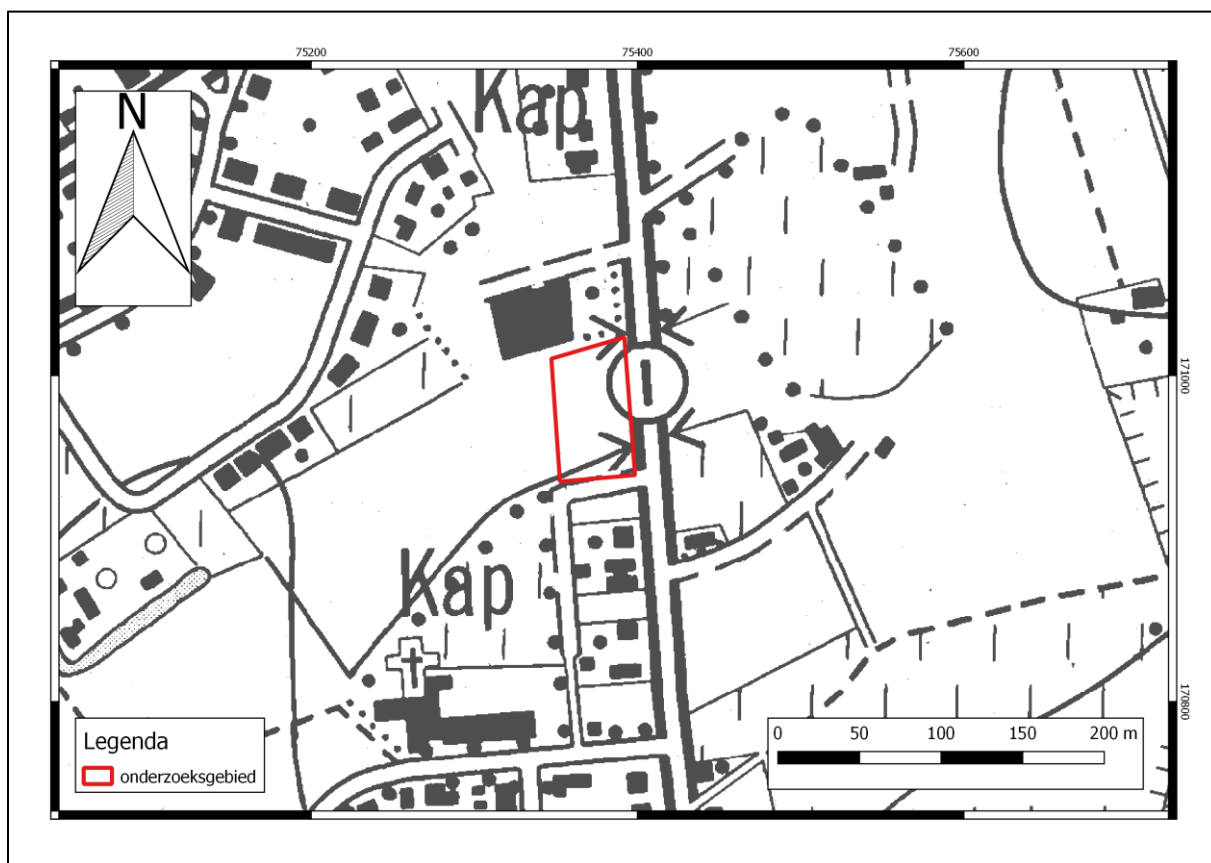
3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het studiegebied is gelegen in Harelbeke, ten zuiden van het centrum ervan. Het terrein bevindt zich aan de Stasegemsesteenweg ten noordwesten van het Provinciaal recreatie- en natuurcentrum de Gavers. Verder is het terrein volledig omsloten door bebouwing. ten noorden bevindt zich het Vrij echnisch Instituut, ten westen en ten zuiden woningen en ten oosten de Stasegemsesteenweg en aan de overzijde van deze laatste het Forestierstadion.

Op de kaart met de traditionele landschappen ligt de gemeente op de grens van het stedelijke gebied en havengebied rondom Kortrijk en de zuid-westelijke uitloper van de Vlaamse vallei. Fysisch-geografisch behoort Harelbeke en het gehucht Stasegem tot het Leie-Schelde interfluvium met een noordelijke overgang naar de alluviale Leievlaakte. De Leievallei met vochtige graslanden en bosfragmenten wisselde - voor de stedelijke ontwikkeling - af met licht geprononceerde kouterruggen met oorspronkelijk vruchtbaar open akkerland.

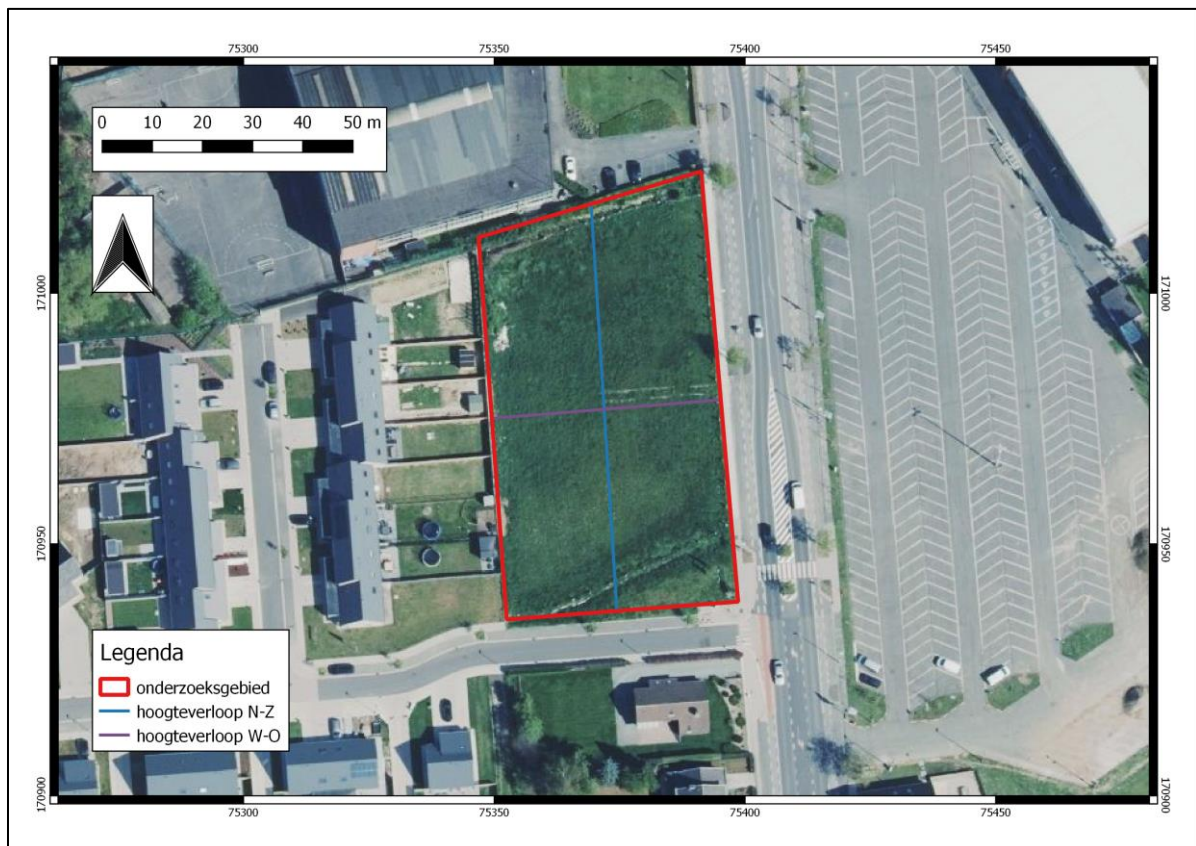

Figuur 9: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Rood) (Bron: Geopunt 2017)

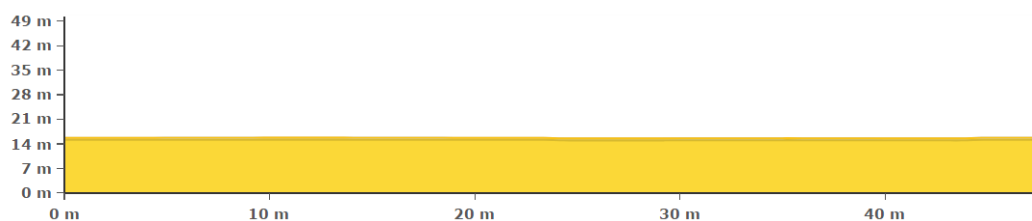
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het landschap ter hoogte van het studiegebied is erg vlak en schommelt rond de +15m TAW.

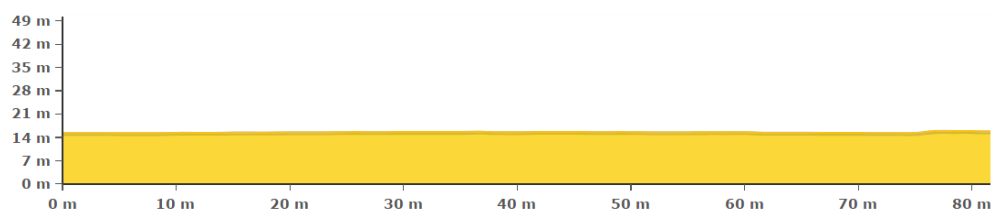
Eén kilometer ten noorden van het studiegebied bevindt de TAW-waarde zich rond +17m, één kilometer ten zuiden op +16m. op één kilometer ten westen van het studiegebied bevindt zich de Leievallei. Het studiegebied ligt op een zandrug die een brede dam vormt tussen de Leie en de laagte van de Gavermeersen. Op de hillshade is te zien dat het studiegebied duidelijk lager ligt dan de directe omgeving en het deel uitmaakt van een landschap dat onderverdeeld is volgens perceleringsgrenzen. De noordwestelijke hoek van het terrein ligt op een iets lager niveau. Een plaatsbezoek bevestigde dit (zie ook foto onder).

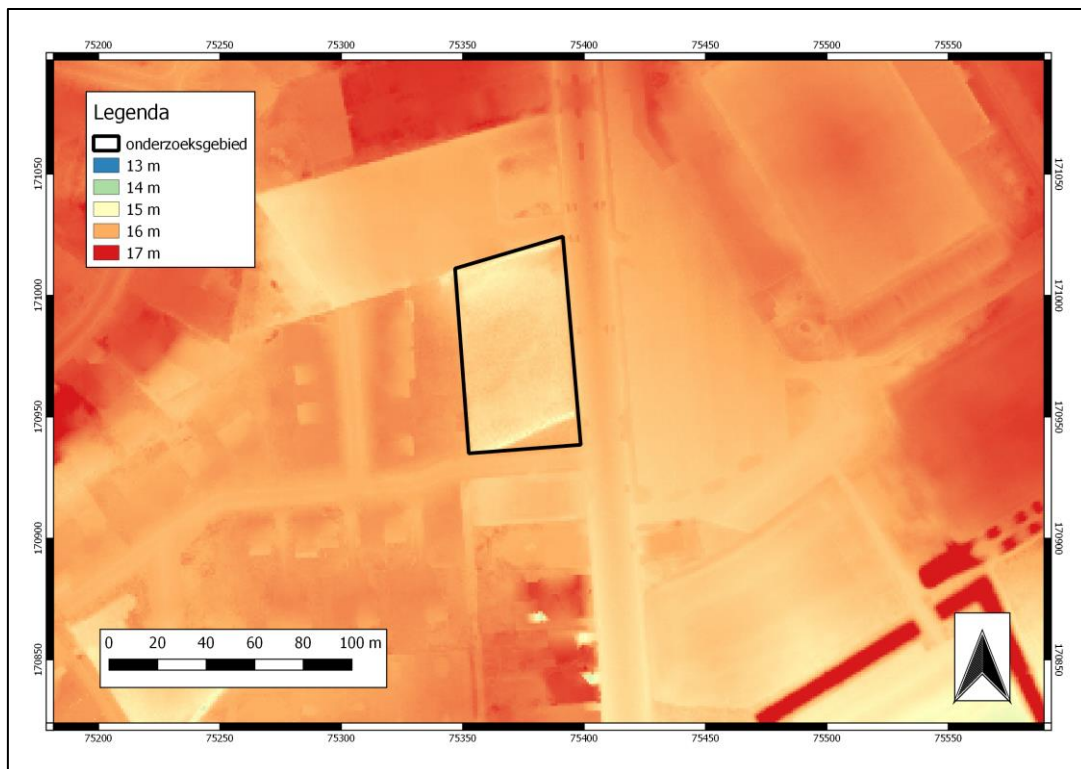
Figuur 10: Orthofoto (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: Geopunt 2017)

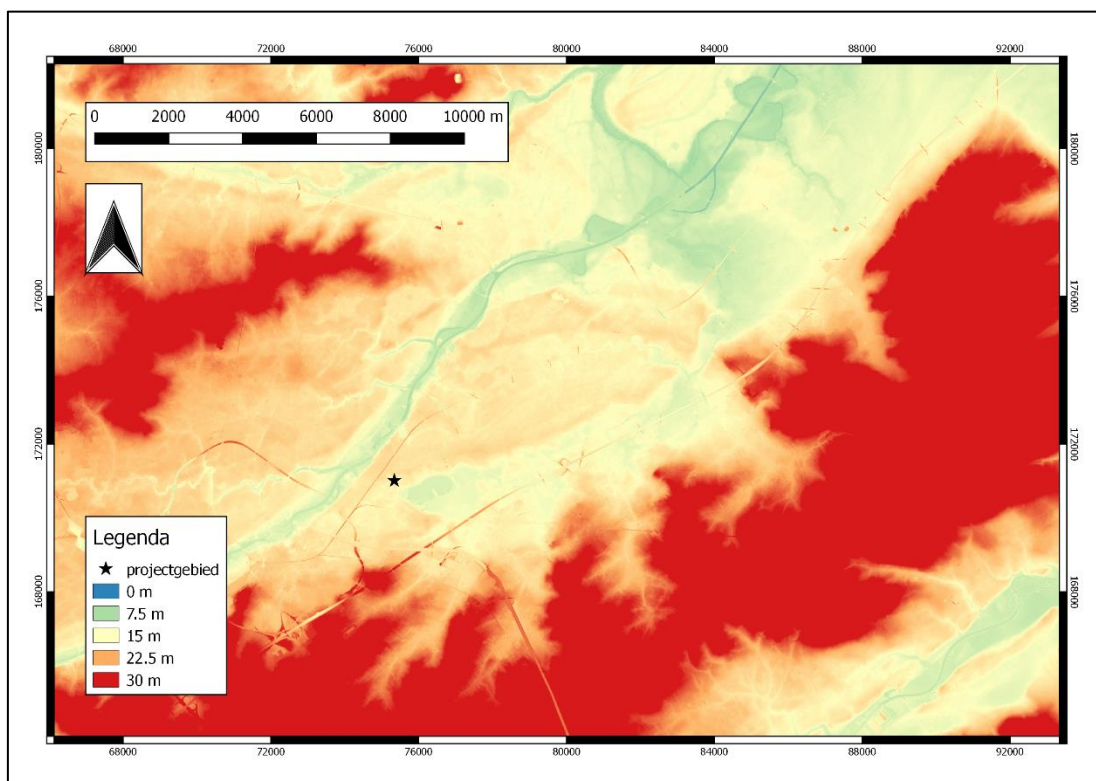
Figuur 11: Hoogteprofiel van west naar oost (bron: Geopunt 2017)

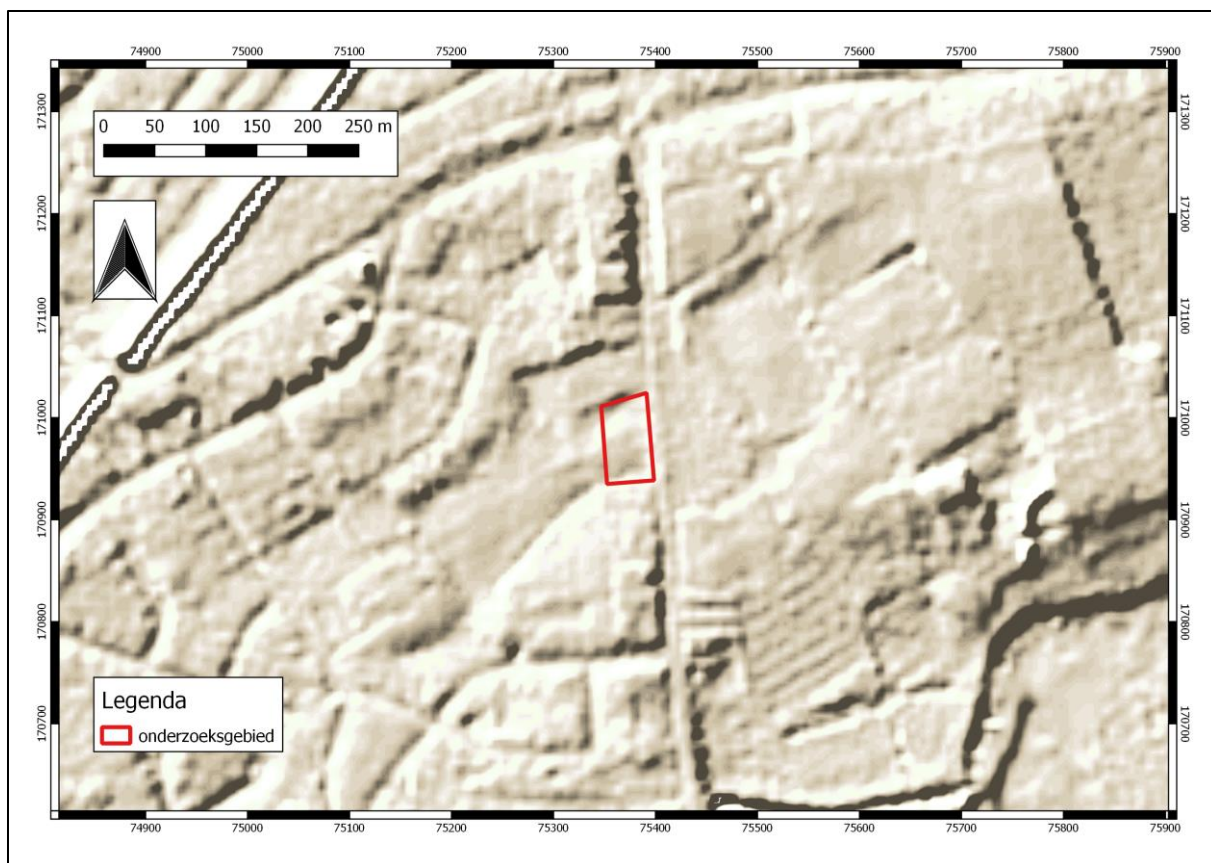
Figuur 12: Hoogteprofiel van zuid naar noord (bron: Geopunt 2017)

Figuur 13: Aanduiding van het onderzoeksgebied op een detail van het Digitale Hoogte Model (bron: Geopunt 2017)

Figuur 14: Aanduiding van het onderzoeksgebied op het Digitale Hoogte Model (bron: Geopunt 2017)

Figuur 15: Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

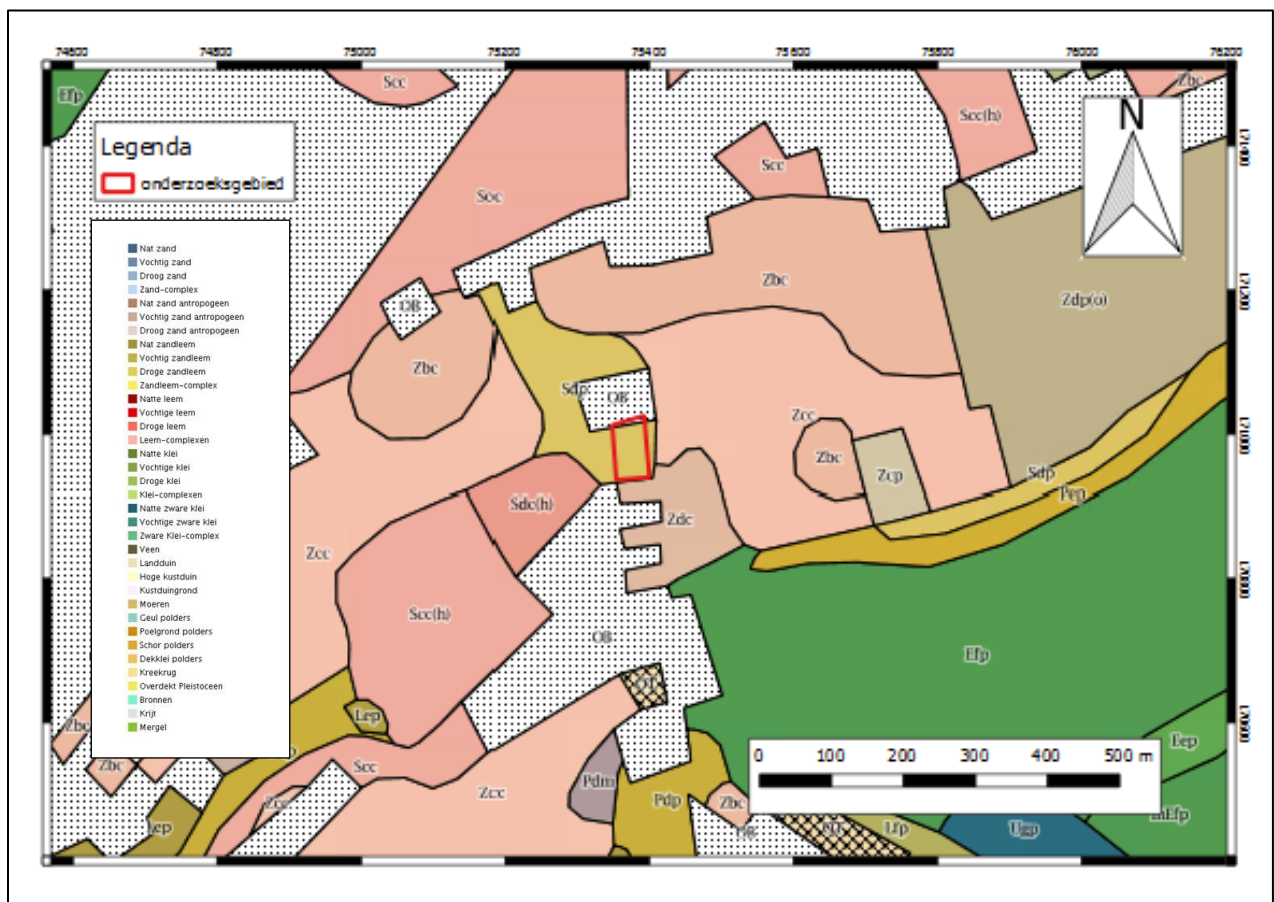

Figuur 16: Zicht op de noordwestelijke hoek van het studiegebied (ABO NV)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAARTEN

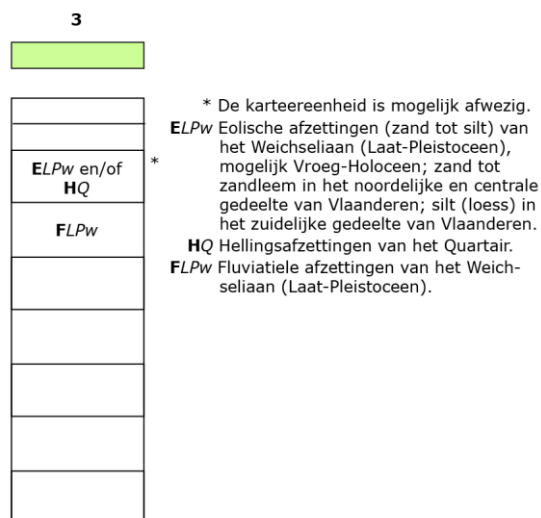
Het studiegebied situeert zich net ten noorden van de zandleem- en leemstreek. Ter hoogte van het grootste deel van het studiegebied bevindt zich bodemtype Sdp. Dit bodemtype kenmerkt zich door matig natte, matig gleyige gronden op lemig zand zonder profielontwikkeling. De bouwvoor is donkergrijs en 25 à 40cm dik. De onderliggende Cg heeft een roestig gevlekt aspect, een grijze kleur en bevat schelpresten. In het geval van een kleilig substraat is de bodem erg nat. In het noorden situeert zich een spie die in een OB-zone valt en waar de bodem dus mogelijk verstoord werd door antropogene activiteiten.

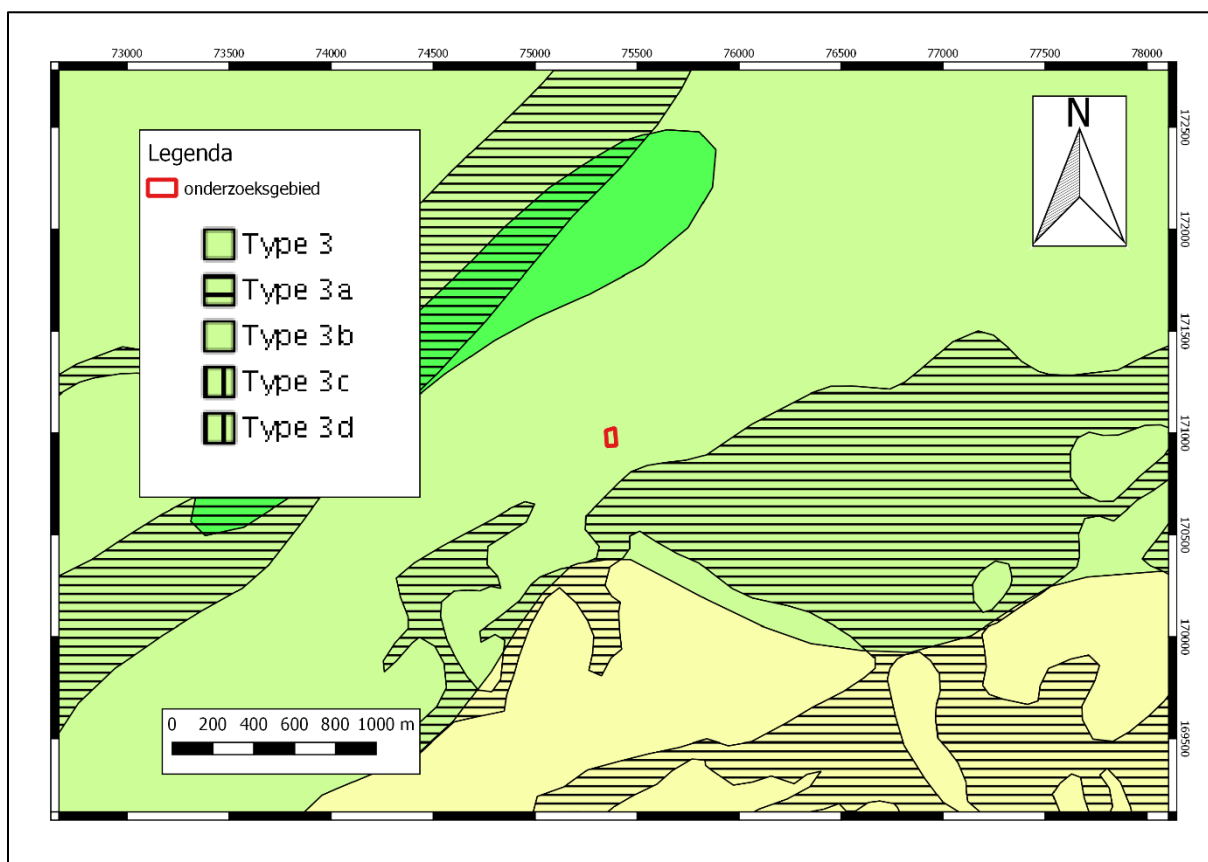
Figuur 17: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Ter hoogte van het studiegebied en in de ruime omgeving komen geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie voor (type 3). In onderstaande figuur wordt een overzicht van de aanwezige quartair lagen weergegeven.

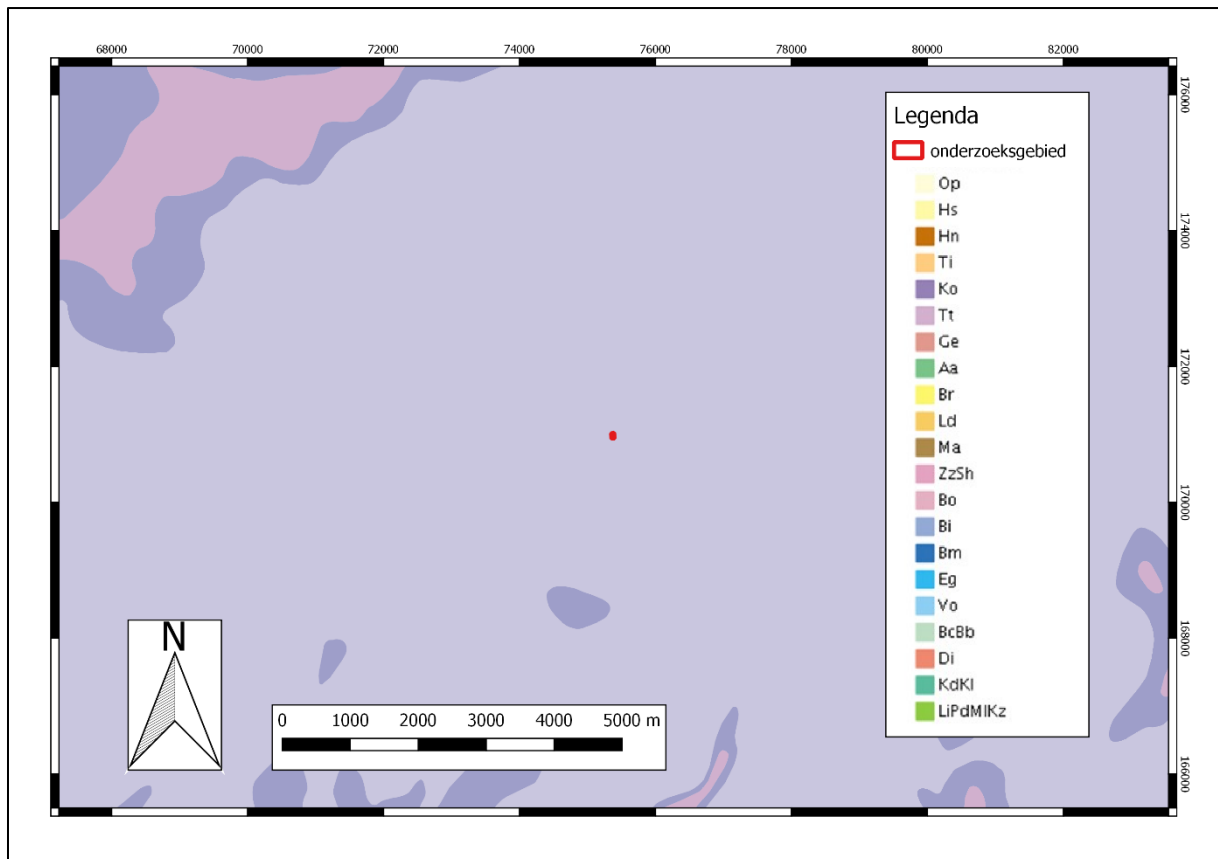
Figuur 18: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 19: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Geopunt 2017)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Het studiegebied bevindt zich binnen de tertiaire lagen deel uitmakend van het lid van Moen die valt onder de formatie van Kortrijk. Het lid van Moen kenmerkt zich door een heterogene siltige tot zandige, kleihoudende afzetting (afhankelijk van de lokalisatie) met nummulieten. De formatie van Kortrijk wordt omschreven als een doorgaans kleig facies met weinig macrofossielen. Het lid van Moen kenmerkt zich door een heterogene siltige tot zandige afzetting (afhankelijk van de lokalisatie) met nummulieten

Figuur 20: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen stads- en dorpsgezichten
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Wereldoorlog relictten	Geen relictten in de buurt (< 1km)
Andere historisch/ archeologische relictten	Geen relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, niet gedetailleerd genoeg maar wel vermeld, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5

Figuur 21: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCH KADER

Zoals reeds eerder vermeld in de topografische situering kenmerkte de Leievallei zich door vochtige graslanden en bosfragmenten afgewisseld met licht geprononceerde kouterruggen met oorspronkelijk vruchtbaar open akkerland. Het gevarieerd landschap met zijn diverse vegetatie en nabijheid van water trok snel menselijke activiteit en bewoning aan die zich initieel concentreerde rond de moerassige Gaverbeekvallei. De oevers van deze beek werden al doorheen het finaal-Paleolithicum en Mesolithicum seizoenaal bewoond door jager-verzamelaars. Het gros van de vindplaatsen van de vuursteenartefacten bevond zich op de hogere oevers langs de vallei.¹

Op basis van vondsten en opgravingen werd geconcludeerd dat de regio tijdens het neolithicum en de brons- en ijzertijd slechts dunbevolkt was, maar dat er zich niettemin enkele boerenerven op de hogere zandruggen langs de Leie en Gaverbeek moeten hebben bevonden. Enkele van deze nederzettingen leefden voort in de Romeinse periode. In de wijk ten zuidwesten van het studiegebied werden tijdens opgravingen in de jaren 1970 kuilen en vondsten aangetroffen die in één van deze periodes kunnen gedateerd worden.²

Tijdens de Romeinse periode neemt de bewoningsdensiteit drastisch toe in de Zuidelijke Leievallei. Er ontstaan langs de Leie en Gaverbeek tal van middelgrote tot grote bewoningskernen. Landschappelijk bestond de *Civitas Menapiorum* (waarbinnen Harelbeke toen viel) uiteen in lemige en kalkrijke gronden geschikt voor akkerbouw en de meer drassige meersgronden waar men het vee kon laten grazen. De bewoning viel uiteen in enerzijds kleine landbouwgehuchtjes bestaande uit omgreppelde nederzettingen met boerderijen in houtbouw die enkele generaties stand hielden; anderzijds kleine woonconcentraties met stedelijke allures gelegen op een strategische plek nabij een weg, waterloop of militaire basis. Zeer waarschijnlijk heeft Harelbeke ook de rol van *vicus* gespeeld. Het bewoningspatroon was sterk gelinkt aan het wegnnet dat zich vertakte rond twee hoofdbanen waarvan één van Cassel naar Tongeren (over Kortrijk, Stasegemen Oudenaarde) en één op de oostelijke oever van de Leie. Twee bewoningskernen zijn gekend waarvan één ter hoogte van de reeds eerder vernoemde wijk (Kastanjestraat) en een andere ter hoogte van de kerk aan het Marktpllein. De eerste leverde spectaculaire resultaten op waaronder sporen van gebouwen, graven, waterputten en zelfs een offerkuil met 200 pijpen en godenbeeldjes die deze kuil linken aan een heilgdom. De tweede groeide uit tot een belangrijk gehucht. Rond de derde eeuw verminderde algemeen de densiteit in rurale bewoning en meer specifiek ter hoogte van de wijk sterk.³

De vicus werd reeds beschreven in diverse bronnen uit de 15^e-17^e eeuw waarin melding werd gemaakt van nog rechtstaande stenen Romeinse ruïnes. De site zou zo'n 6 hectare groot geweest zijn en liep via de wijk, langs de Heirbaan en misschien zelfs tot aan de kerk. De vicus kan beschouwd worden als een belangrijk religieus en economisch Romeins centrum.⁴

De oudste vermelding van Harelbeke zou teruggaan tot 629, maar pas in 691 is er sprake van Harlebecca. Voor occupatie in de vroege middeleeuwen bestaan echter geen archeologische aanwijzingen. De oudste aantoonbare middeleeuwse bewoning stamt uit de volle middeleeuwen (11^e-12^e eeuw). Tijdens de middeleeuwen ligt het grondgebied van het huidige Harelbeke vermoedelijk deels in het Methelawoud. Dit strekte zich uit over Beveren-Leie (Waregem), Desselgem (Waregem) en Deerlijk en had uitlopers naar Waregem en Harelbeke. In de 10^e eeuw was het woud in bezit van de Gentse Sint-Pietersabdij die het woud liet rooien met het oog op het verkrijgen van ruimte om aan

¹ Devroe en Gierts, 2014, Inventaris Onroerend Erfgoed ID125008

² Devroe en Gierts, 2014, Inventaris Onroerend Erfgoed ID125008

³ Devroe en Gierts, 2014, Inventaris Onroerend Erfgoed ID125008

⁴ www.harelbeke.be

landbouw te doen in de loop van de 11^e en 12^e eeuw. De koninklijke opzichters van de bossen en wouden, de zogenaamde *forestiers*, waren ook de eerste graven. Lang werd gezegd dat de voorouders van Boudewijn I (840-879) uit Harelbeke afkomstig waren en dat de eerste graven begraven lagen in de Sint-Salvatorskerk te Harelbeke, waardoor de stad uitzonderlijke rechten verkreeg. Hun begraafplaats in de Sint-Salvatorskerk zou alleszins berusten op een legende. In de 9^e eeuw bestond vermoedelijk een eerste bidplaats of huiskapel, opgericht door forestier Liederik.⁵

Harelbeke behoorde tot het graafschap Vlaanderen en meer bepaald tot de kasselrij Kortrijk. De parochie zelf werd onderverdeeld in Harelbeke-binnen en Harelbeke-buiten. De eerste bestond uit een tweeledige stadskern, met een gebied rond de Sint-Salvatorskerk en een gebied daarom dat de Vrije werd genoemd. Al wat daarbuiten viel behoorde tot Harelbeke-buiten. Rond 1100 is er voor het eerst sprake van een stadhuis, wanneer Harelbeke tot grafelijke stad wordt uitgeroepen. In oorkonden van Diederik en Filips van de Elzas van 1153 en 1177 wordt Harelbeke *oppidum* of stad genoemd. Deze stad was een open gegeven, zonder ommuring maar met vestingen en grachten. De belangrijkste middeleeuwse heerlijkheid van Harelbeke is die van “te Halle” met een omwald goed aan de Stasegemsesteenweg ter hoogte van de huidige Hazelaarsdreef ligt. De oudste vermelding hiervan dateert uit 1119. Rond 1335 verkrijgt Harelbeke van Filips I van Valois, heer van Harelbeke, het recht de lakennijverheid uit te oefenen. Nochtans zijn er geen aanwijzingen te vinden voor de aanwezigheid van lakenhallen in de stad. Rond deze nijverheid breken tijdens de 15^e eeuw regelmatig conflicten uit tussen Kortrijk en Harelbeke. Ook in de daaropvolgende 16^e eeuw en dan vooral in de laatste decennia gaat Harelbeke door woelige wateren met het opkomende protestantisme, de inval van de geuzen en de uitbraak van de pest. Ook in de 17^e eeuw kon Harelbeke niet aan de oorlogsprikelen ontkomen, dit in de strijd om de Zuidelijke Nederlanden tussen Frankrijk en Spanje. Er werden in Harelbeke zelf geen veldslagen geattesteerd maar zowel de Franse als de Spaanse troepen zaten er wel ingekwartierd. De veelvuldige oorlogsjaren en het lang braak liggen van vele percelen hadden drastische gevolgen voor Harelbeke.⁶

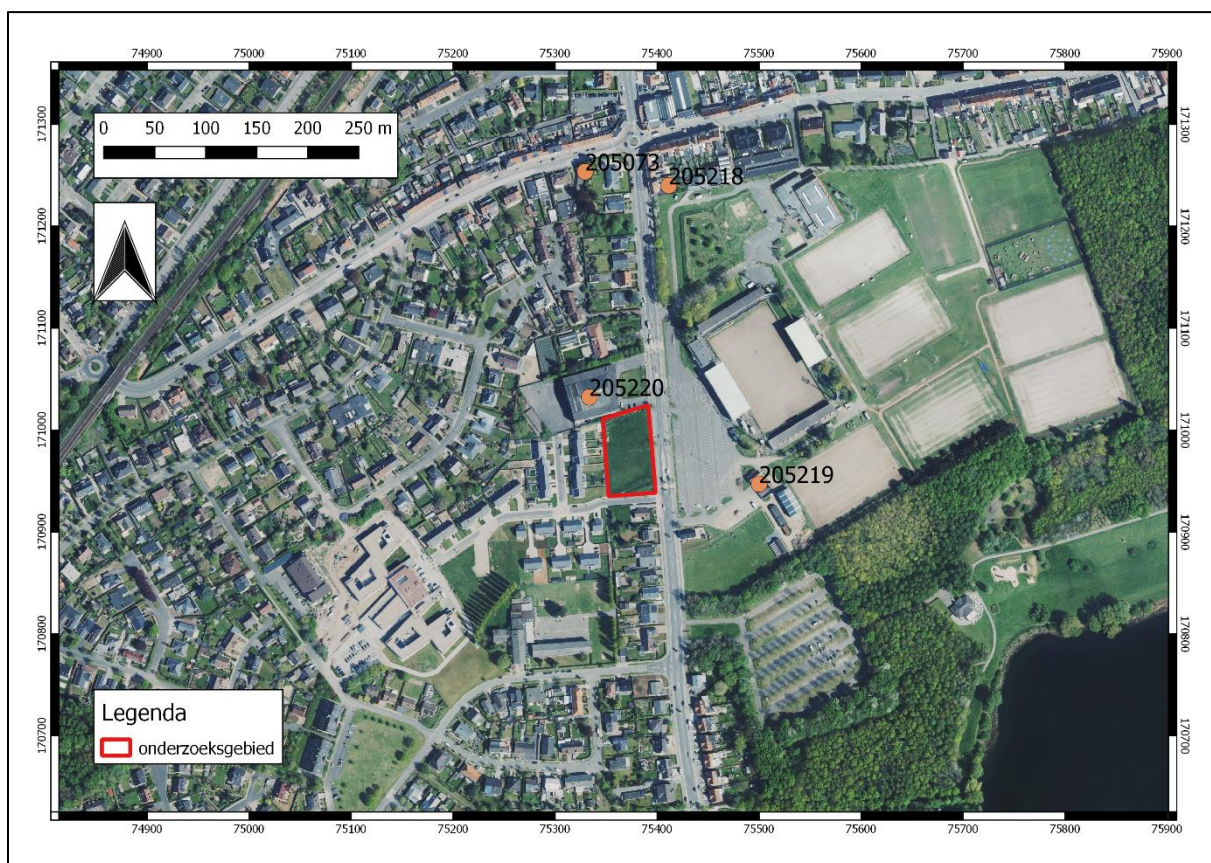
4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

De overzichtskaart van het Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied binnen een straal van 1km rondom het terrein geen enkele melding van beschermde archeologische zones of sites, zones waar geen archeologie te verwachten valt, beschermde stads- of dorpsgezichten, beschermde cultuurhistorische landschappen of wereldoorlogrelicten/zones.

⁵ Devroe en Gierts, 2014, Inventaris Onroerend Erfgoed ID125008

⁶ Devroe en Gierts, 2014, Inventaris Onroerend Erfgoed ID125008

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

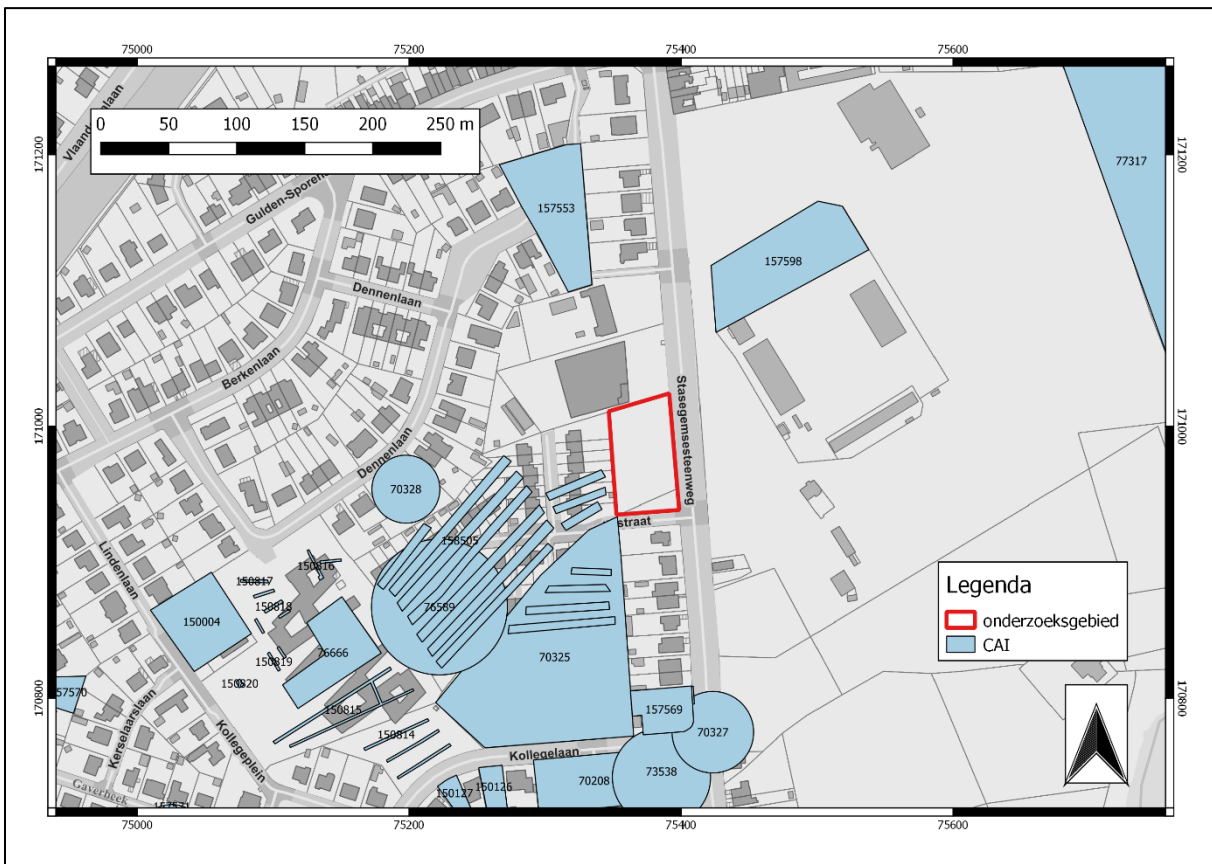

Figuur 22: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 250m (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

ID	Omschrijving	Datering
205220	Kapellen en onderwijsgebouwen (VTI)	Na WOII
205219	Hoeve	Eind 19 ^e eeuw (mogelijk teruggaand op mid 18 ^e eeuw)
205073	Onze-Lieve-Vrouw-kerk	Na WOII
205218	dorpswoning	interbellum

Figuur 23: Overzichtstabel van het bouwkundig erfgoed in de regio (< 500m)

4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 24: Overzicht met de locaties van de CAI meldingen binnen een straal van ongeveer 1km

ID	Naam	Omschrijving	Datering
77317	Molhoek	Sporen van bewoning, begraving, landbouw; Schrabber	STEENTIJD, ROM
157598	De Mol	Aardewerk (losse vondst)	ROM, ME
157553	Molhoek	Vlakgraven; aardewerk, glas, metaal (losse vondsten)	ROM
70328	Dennenlaan II	afvalkuilen, greppels, paalkuilen	ROM
158505	Stasegem	paalkuilen, kuilen, greppels	ROM
76589	School (Ha3)	lithisch materiaal; aardewerkconcentratie (losse vondsten)	NEO, ME
70325	St-Amandus	Lithisch materiaal, aardewerk, pijpenaarden terracotta beeldjes, munten, glas (losse vondsten); paalkuilen en kuilen	ROM

157569	Stasegemsestwg 74-76	3 waterputten	ROM
70327	Collegelaan I	afvalput	ROM
73538	Stasegemsestwg III	Lithisch materiaal (losse vondst)	STEENTIJD
70208	College- en Olmenlaan	(Paal)kuilen en heel veel vondstmateriaal	ROM
150126	Lintsestwg VII	Aardewerk (losse vondst)	ONBEP
150127	Lintsestwg VIII	Aardewerk (losse vondst)	ONBEP
150816	Dennenlaan zone 3	greppels en kuil	Wschl ROM
150817	Dennenlaan zone 4	(paal)kuilen en grachten	ROM
150818	Dennenlaan zone 4	Lijnelementen (site met walgracht)	NT
150819	Dennenlaan zone 5	Greppels en (paal)kuilen	ROM
150820	Dennenlaan zone 6	Lijnelementen	ONBEP (ROM?)
76666	Dennenlaan I	(paal)kuilen met grote hoeveelheid vondstmateriaal en waterput; lijnelementen; waterput	ROM ME ONBEP
150815	Collegelaan zone 2	Greppels en (paal)kuilen	ROM
150814	Collegelaan zone 1	Greppels en (paal)kuilen, mogelijk ook waterput	ROM
150004	Lindenlaan I	afvalput	ONBEP

Figuur 25: Overzichtstabel CAI binnen een straal van ongeveer 250m

Zoals af te leiden valt uit bovenstaande tabel is er in het verleden reeds erg veel archeologisch onderzoek uitgevoerd. De meeste archeologische waarden werden in de Romeinse periode geplaatst.

Hieronder worden ze één voor één besproken in volgorde van nabijheid (van dicht naar ver).

Het meest dichtbijzijnde onderzoek (ID 158505) vond plaats ter hoogte van de site gesitueerd tussen het VTI en Sint-Amandus. Het gaat om de percelen die in het zuidwesten grenzen aan het studiegebied. Monument Vandekerckhove voerde er een proefsleuvenonderzoek uit in 2008. Hierbij kwamen in de drie zones een grote hoeveelheid sporen en structuren uit de Romeinse tijd aan het licht. Het talrijke

materiaal waaronder vooral aardewerk zorgde voor een precieze datering. Opvallend was de verhouding luxewaar (*terra sigillata*) versus lokale waar. Al deze elementen wijzen op intensieve bewoning ter hoogte van een belangrijke Romeinse site. Meer dan waarschijnlijk sluit de bewoning aan bij de resten van de Romeinse *vicus* in het zuiden (Collegewijk) en bij de resten van een grafveld in het noorden. Op deze site werden geen grafcontexten aangetroffen. Los daarvan werd ook een gracht met (post-)middeleeuws aardewerk en enkele lithische objecten (losse vondsten) aangetroffen.⁷

Op dezelfde locatie (ID 76589) werd lithisch materiaal (afslagen, eindschrabber, hoefschrabber, spits, retouchoir en kling) uit het midden-neolithicum en een vondstconcentratie middeleeuws aardewerk aangetroffen.

Ter hoogte van het Amandus zelf (ID 70325) werd een schrabber en een spits uit het neolithicum aangetroffen. Uit de Romeinse periode kwamen een vondstconcentratie aan gewoon en luxe aardewerk uit de midden-Romeinse tijd, fragmenten van pijparden terracotta beeldjes en nog heel wat andere losse vondsten (munten, aardewerk, glas) aan het licht. Twee afvalkuilen met aardewerk en een maalsteenfragment en twee waterputten waarvan enkel waterput 4 werd onderzocht vertegenwoordigden de grondsporen. In deze laatste werden aardewerkscherven, mortaria, ijzeren halen en een munt van Julia Maesa gevonden.

Eveneens in de buurt werd er ter hoogte van de Dennenlaan (ID70328) werd een 15-tal afvalkuilen, enkele greppels en een concentratie van paalkuilen uit de midden-Romeinse periode aangetroffen. Dakpanscherven en een hals van een kruikje maakten de vondsten uit.

Ten noorden van het studiegebied vond men aan de Molhoek (ID157553) 49 vlakgraven met in verschillende van hen bijgiffen en luxe aardewerk, mantelspelden en een glazen flesje (losse vondsten). Alle dateren in de midden-Romeinse tijd. Iets naar het zuidoosten bij De Mol (ID157598) vond men aardewerk uit de middeleeuwen en een – mogelijke – Romeinse scherf. Geen van beide zat echter in context.

Verder naar het zuidwesten vervolgens (Dennenlaan) ligt een hele reeks putten die eerst onderzocht is door middel van proefsleuven (Monument-Vandekerckhove) en naderhand nog door middel van een opgraving (Gate). De putten worden van noord naar zuid besproken.

- ID 150816: greppeltje, kuil, grachten met een vermoedelijke Romeinse datering
- ID 150817: kuilen, paalkuilen, grachten met een niet nader gespecificeerde Romeinse datering
- ID 150818: lijnelementen die zouden wijzen op de aanzet van een site met walgracht en een grote kuil met roestkleurige vlekken, houtskoolspikkels en brokjes baksteen en/of tegulae (18^e eeuw).
- ID 150819: greppels en grachten, (paal)kuilen uit de midden-Romeinse tijd.
- ID 150820: greppel en een aantal andere sporen met een onzekere, mogelijk Romeinse datering.

Tijdens de opgraving ter hoogte van de Dennenlaan werden sporen aangetroffen op 4 niveau's. In het eerste vlak werden vooral Romeinse paalkuilen, grachten, een eventueel wegtracé en 6 waterputten aangetroffen. Voorts vond men ook laat- en post-middeleeuwse grachten, kuilen en één waterput. Ter hoogte van vlak 2 werden nog meer paalkuilen, grachten (waaronder één met palissade) en

⁷ Messiaen L., Bruyninckx T., Acke B; 2008

waterputten geattesteerd. Ter hoogte van vlak 3 en 4 werden iets minder sporen aangetroffen, het ging voornamelijk om grachtfragmenten en kuilen. Aan het eind van het onderzoek werd nog een 10-tal waterputten onderzocht.

Nog iets meer naar het westen werd tijdens sleuvenonderzoek ter hoogte van de Lindenlaan ID15004 aangetroffen: een afval- of beerput met onbepaalde datering op een zwaar verstoord terrein met afvalpakketten met bouw materiaal. Cartografisch onderzoek deed de aanwezigheid van een site met walgracht uitschijnen maar hier werden geen sporen van teruggevonden.

In het zuiden vervolgens werd ter hoogte van ID 76666 bij een opgraving, controle van werken en een toevalsvondst nog een deel van de vicus (eerder aangegeven als wijk) aangetroffen. Talrijke kuilen bevatten fragmenten van aarden en glazen vaatwerk en enig brons (oa fibulae). In de concentratie paalkuilen kon echter geen structuur herkend worden. Verder werd ook een vierkante, eikenhouten waterput met verticale pijlers en horizontale planken aangetroffen. Zowel de waterputten als de (paal)kuilen konden in de midden-Romeinse periode gesitueerd worden. Voorts werden nog twee evenwijdige grachten uit de vroege middeleeuwen en een waterput geconstrueerd met takkenvlechtwerk uit een niet nader te bepalen periode aan het licht gebracht.

Verder naar het zuiden nog (ID 150815) werden tijdens hetzelfde proefsleuvenonderzoek door Monument tal van bewoningssporen (grachten, greppels, (paal)kuilen) uit de midden-Romeinse periode aangetroffen.

Nog meer naar het zuiden (ID150814) werd eveneens een dichte concentratie bewoningssporen met (paal)kuilen, greppels, grachten en mogelijk een waterput gevonden. Qua vondstmateriaal kwamen Scheldevalleikruiken, Pompejaans rood, terra sigillata, mortaria, dierlijk bot en tefriet aan het licht.

ID150126 en ID150127 liggen net ten zuiden van de Collegelaan; ter hoogte van beide werd aardewerk met een onbepaalde datering buiten context (losse vondst) aangetroffen.

Ter hoogte van de hoek tussen de College- en Olmenlaan werd tijdens een opgraving een deel van de vicus Harelbeke Stasegem aangetroffen (ID70208). Hier werd een groot aantal midden-Romeinse sporen (paalkuilen en kuilen) en vondsten (gestempeld Terra Sigillata, mortaria, 3 bronzen munten, een haarspeld, een gordelstuk, fragment van een spiegel en een armband, ijzerslakken en fragmenten van ijzersmeltovens) gevonden.

Net ten westen daarvan werden bij de Stasegemsesteenweg III (ID73538) tijdens een opgraving een afslag en schrabber uit de steentijd (losse vondst) en 15 afvalkuilen met aardewerk, bouw materiaal, beendermateriaal, ijzer en brons (fibulae) aangetroffen.

Bij de Stasegemsesteenweg 74-76 (ID157569) een 3-tal waterputten met vierkante, eikenhouten bekisting uit de midden-Romeinse periode aan het licht gebracht.

In dezelfde regio werd tijdens controle van werken en een opgraving bij de Stasegemsesteenweg – Collegelaan I (ID70327) een afval- of beerput gevonden met in de vulling o.a. scherven van een *terra nigra* beker.

Tenslotte bevond zich ter hoogte van de Molhoek (ID77317) een groot aantal Romeinse sporen, aangetroffen tijdens verschillende archeologische onderzoeken: bewaarkuilen, afvalkuilen, paalkuilen (waarin geen structuur kon herkend worden), perceleringsgreppels, afwateringsgrachten, plaggenstructuren, 9 brandrestengraven, 2 waterputten en een heel gave schrabber (losse vondst).

Op enkele sporen en vondsten uit de steentijd, middeleeuwen en nieuwe tijd na kan het merendeel van de archeologica in de midden-Romeinse periode geplaatst worden. De meeste archeologische

onderzoeken ten westen, zuidwesten en zuiden van het studiegebied (vicus) (ID70328, ID76589, ID70325, ID157569, ID70327, 73538, ID70208, ID76666) en ID157553 (grafveld) werden tijdens de jaren '70 en '80 uitgevoerd. De overige zijn alle recentere onderzoeken (tussen 2008 en 2011). Concluderend kan gezegd worden dat de zone ten westen, zuidwesten en zuiden van het studiegebied intensief bewoond is geweest tijdens de midden-Romeinse periode. Ten noorden van het studiegebied, op ca 250m van de bewoningskern, werd een funeraire zone geattesteerd.

Naar verwachting toe kan samenvattend gesteld worden dat de kans groot is dat er een hoge densiteit aan bewoningssporen uit de Romeinse periode en eventuele grondsporen uit jongere of oudere periodes voorkomt. Dit op basis van de locatie van het studiegebied en de resultaten van het veelvuldige archeologische onderzoek in de nabije omgeving.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICXKAART (CA. 1712)

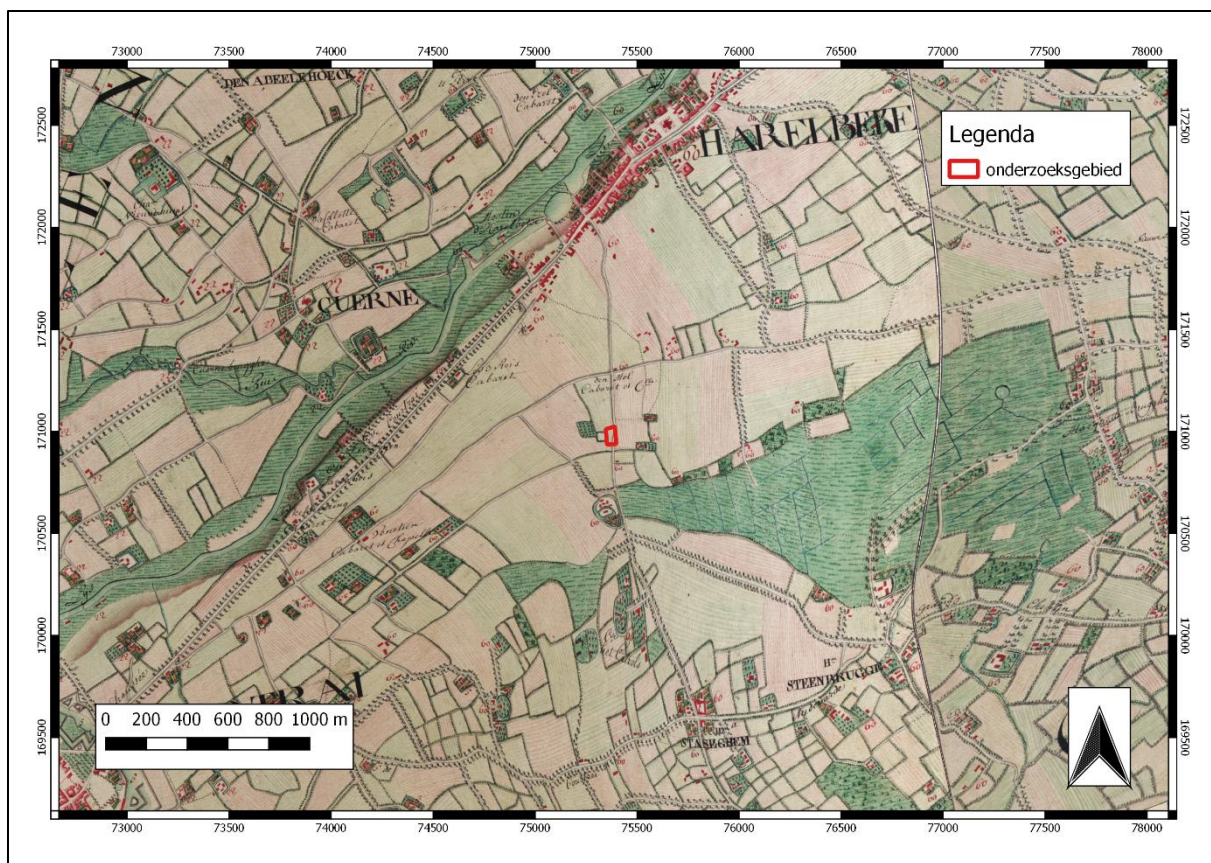
Het studiegebied is gelegen tussen een waterloop en het gehucht Stasegem in het zuiden en Harelbeke in het noorden. Verder zou het studiegebied langs een weg geflankeerd door verscheidene banmolens gesitueerd zijn. Gezien de beperkte nauwkeurigheid van de kaart moet deze echter eerder als indicatief gezien worden.

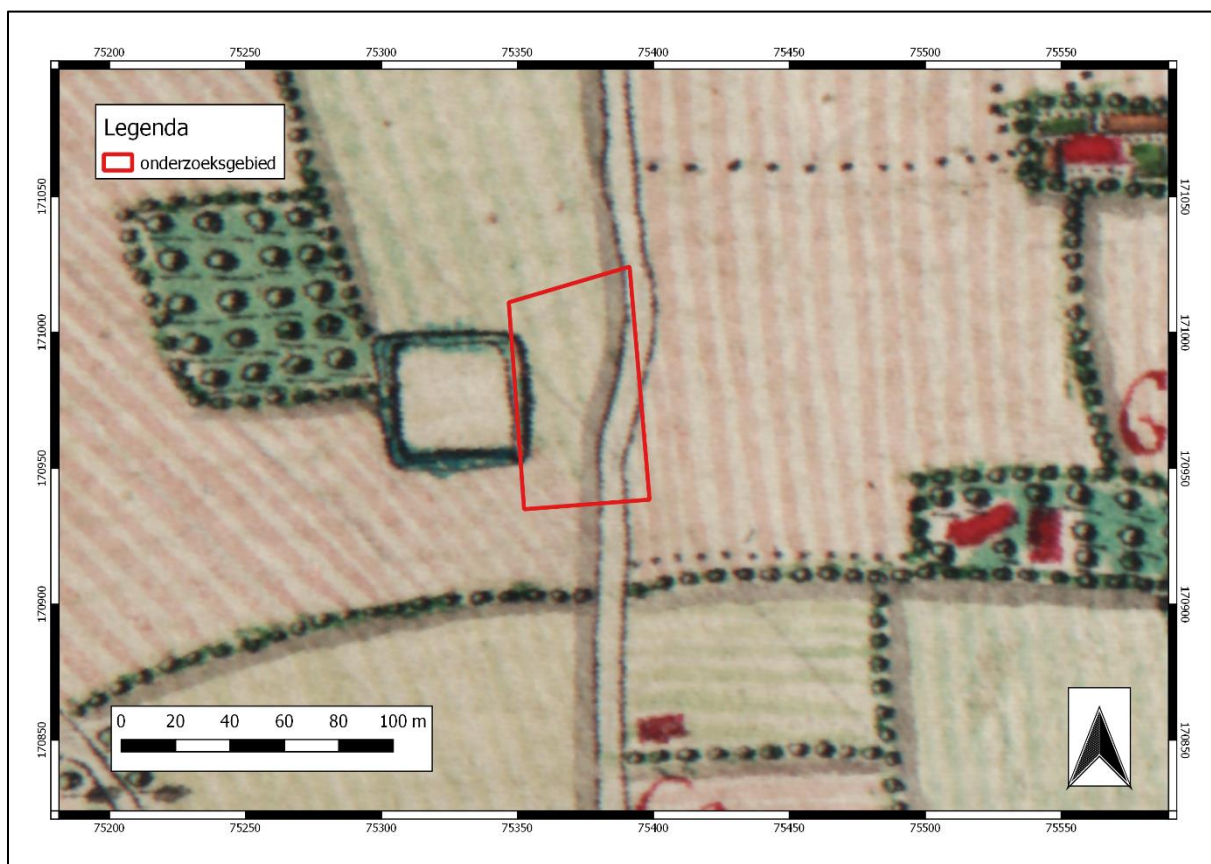
Figuur 26: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)

4.3.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

Op de uitgezoomde Ferrariskaart is het studiegebied gelegen tussen de zone rijk aan weilanden ten oosten en zuidoosten (het huidige Provinciaal Domein De Gavers) en de kern van Harelbeke en de groene vallei van de Leie ten noorden er van. Vierhonderd meter ten noorden van het studiegebied bevindt zich op het kruispunt van 2 grote wegen een herberg die de naam “Den Mol” draagt. Op de meer gedetailleerde kaart valt de ligging net naast de noord-zuid verlopende weg en het raken van de omgrachte site in het westen op. Dit laatste moet echter gezien de beperkte nauwkeurigheid van Ferrariskaart eveneens met enige voorzichtigheid beschouwd worden. Voorts bevindt het studiegebied zich in een omgeving gekenmerkt door percelen in gebruik als akkers en velden.

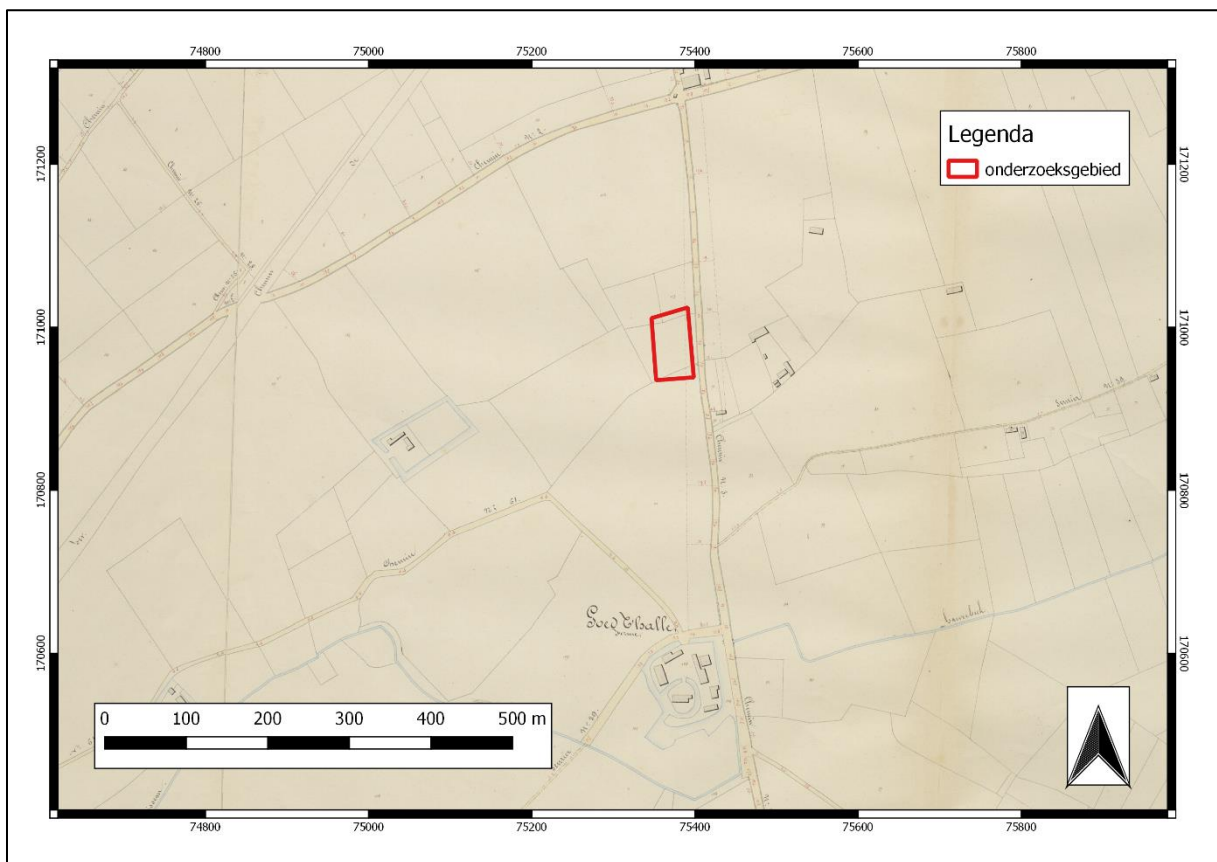
Figuur 27: omgeving van het studiegebied op de Ferrariskaart (1771-1777) (Geopunt 2017)

Figuur 28: studiegebied op de Ferrariskaart (1771-1777) (Geopunt 2017)

4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

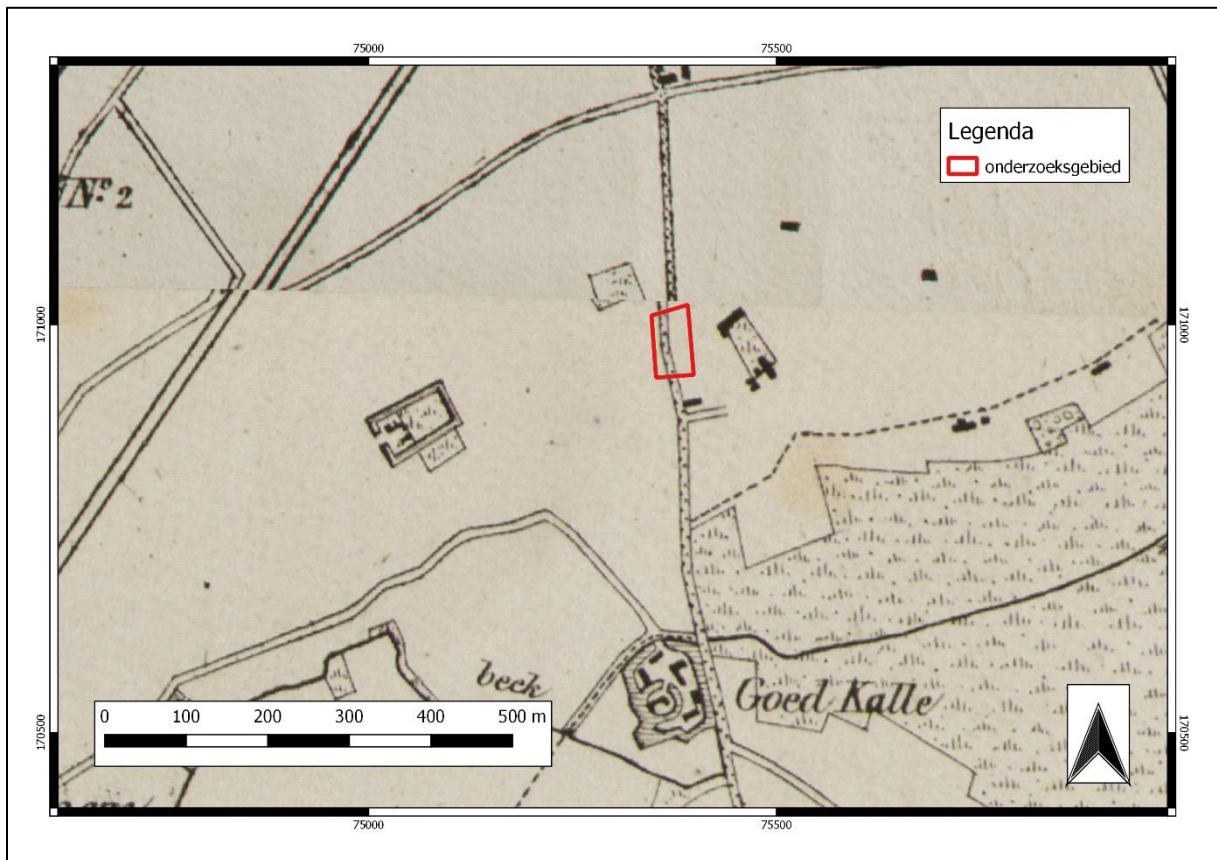
De Atlas der Buurtwegen is minder gedetailleerd dan de Ferrariskaart, waardoor het niet mogelijk is een even diepgaande analyse op te bouwen. De nauwkeurigheid van de deze kaart is echter wel groter, waardoor we kunnen afleiden dat de ligging van het studiegebied ten opzichte van het omwalde goed in het westen hier betrouwbaarder is weergegeven. Opvallende is de afwezigheid van bebouwing. Op 500m ten zuiden van het studiegebied staat duidelijk het “Goed ’t Halle” afgebeeld. Deze belangrijke heerlijkheid uit de volle middeleeuwen hield dus minstens stand tot midden 19^e eeuw. Raadpleging van de Inventaris Onroerend Erfgoed leert dat deze site met walgracht gesloopt werd in 1969. De hoeve werd afgebroken, de grachten gevuld en de site verkaveld.

Figuur 29: Overzichtskartaal - Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)

4.3.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

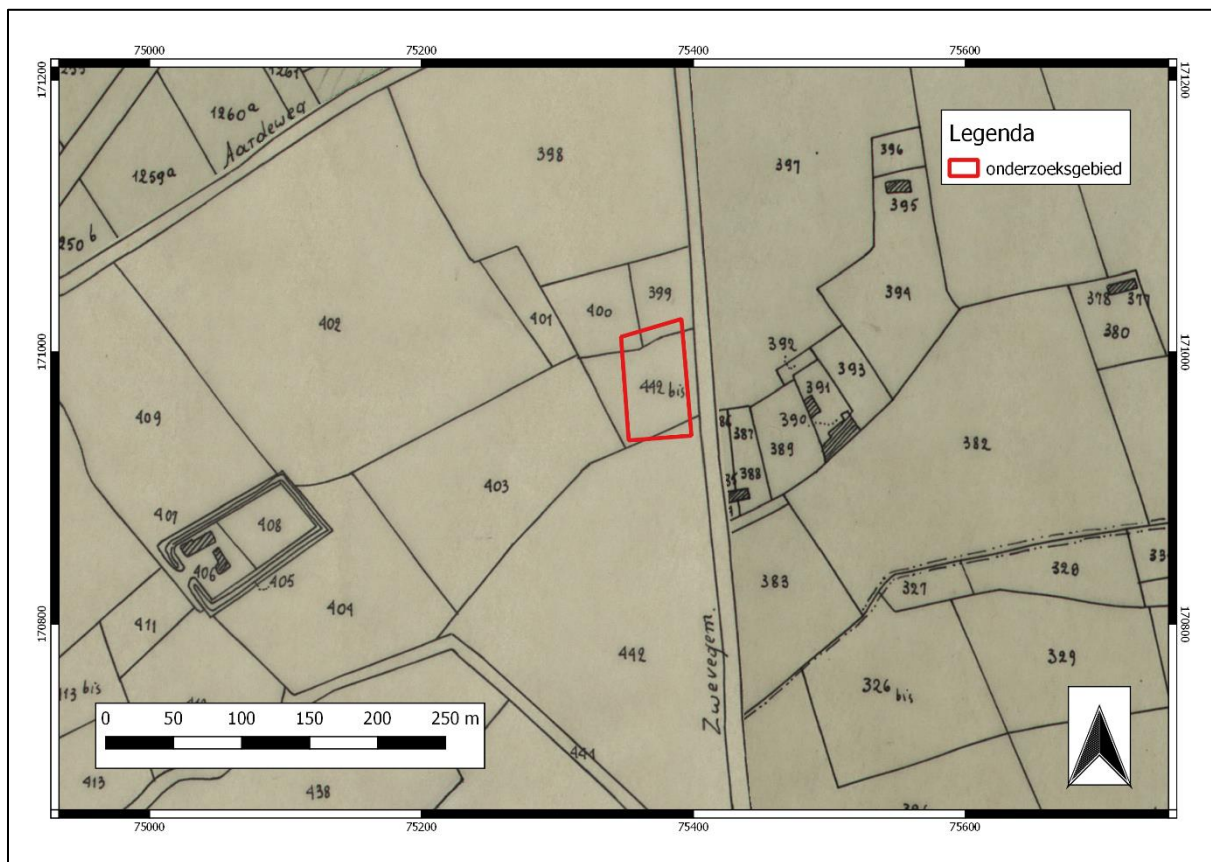
Op de Vandermaelenkaart wordt het perceel ter hoogte van de weg weergegeven. Wellicht is de kaart niet nauwkeurig gegeorefereerd. Verder levert de kaart geen extra informatie op.

Figuur 30: Overzichtskaart - Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)

4.3.5 POPP-KAART (CA. 1842-1879)

De Popp-kaart geeft geen extra informatie en dezelfde percelingsindeling als op de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 31: Overzichtskarta - Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2017)

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Het landschap ter hoogte van de studiegebieden is onveranderd gebleven gedurende de laatste decennia. Op zowel de orthofoto van 1971 als die van 1979-1990 wordt geen bebouwing afgebeeld.

Figuur 32: Orthofoto uit 1971 (Geopunt 2017)

Figuur 33: Orthofoto uit 1979-1990 (Geopunt 2017)

5 BESLUIT VAN BUREAUSTUDIE

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Steentijd

De kans op steentijd wordt niet erg hoog ingeschat, gezien de intensieve Romeinse occupatie en de vele sporen van landbouwuitoefening in de omgeving. Artefacten uit de steentijd werden hierbij wellicht uit context gehaald. Anderzijds is het mogelijk dat het studiegebied tot in de 11^e eeuw deel uitmaakte van het Methelawoud, wat de bewaring van eventuele steentijdvondsten net wel ten goede zou komen. Los daarvan blijkt er een niet erg hoge densiteit aan losse steentijdvondsten in de omgeving. Wel is geweten dat de aantrekkelijke zandige opduiking tussen de Leievallei en het natte, moerassige gebied rond de Gaverbeek al sinds 9000 v. Chr. herhaaldelijk door mensen werd bezocht. De kans op het aantreffen van steentijdsites is bijgevolg eerder laag, maar niet onbestaande.

Metaaltijden

Ten zuidwesten van het studiegebied werden ter hoogte van de wijk sporen en vondsten uit de protohistorie aangetroffen. De densiteit aan (bewonings)sporen uit deze periodes is echter eerder laag, waardoor we kunnen concluderen dat de kans op aantreffen van gelijkaardige archeologische waarden eerder beperkt is. Desalniettemin vallen ze zeker niet uit te sluiten.

Romeinse periode

Er zijn overvloedige indicaties voor het voorkomen van sporen uit de (midden-)Romeinse periode in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Het studiegebied grenst pal aan de vicus ter hoogte van de Collegewijk en ligt op slechts een 150-tal meter ten zuiden van een grafveld. Tijdens proefsleuvenonderzoek op de aangrenzende percelen in het westen en zuidwesten kwamen ook tal van bewoningssporen aan het licht. De kans op Romeinse resten is bijna 100%.

Middeleeuwen

Ook de kans op middeleeuwse occupatie is gezien het voorkomen van de belangrijkste heerlijkheid “te Halle” op 500m ten zuiden van het studiegebied niet onbestaande. In de directe omgeving komen een aantal (voornamelijk vol-)middeleeuwse sporen en vondsten voor. De intensieve ontbossing sinds de 11^e en 12^e eeuw in de omgeving ten slotte wijst op een verhoogde exploitatie van het landschap.

Post-middeleeuwen

Gezien het her en der voorkomen van post-middeleeuwse sporen en het veelvuldig gekend zijn van sites met walgracht in de omgeving zijn lijnelementen (cfr. ID150818 op de CAI) of andere sporen hieraan gelinkt niet onmogelijk.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het potentieel tot kennisvermeerdering is **hoog**.

De landschappelijke analyse wijst op een erg aantrekkelijke positie ten opzichte van water en vegetatie. Al sinds het finaal-paleolithicum zou de omgeving een bijzondere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben. Een bodemkundige studie wijst op een afwezigheid van profielontwikkeling, maar dit wijst niet met zekerheid op een niet intact zijn van de bodemopbouw.

Uit cartografische bronnen en orthofoto's blijkt dat de mate van verstoring in de vorm van bebouwing gedurende de laatste eeuwen en decennia onbestaande is. Dit komt de bewaring van eventuele grondsporen ten goede. Ook de eventuele ligging van het studiegebied binnen een bosareaal tot in de volle middeleeuwen begunstigt dit proces. De concrete contouren van dit bosareaal zijn echter niet afdoende gekend.

De grote densiteit aan (Romeinse) sporen in de omgeving suggereert een erg grote kans op aantreffen van (Romeinse) bewonings- en andere sporen. De kans op het vervolledigen van het ruimtelijk overzicht betreffende de ingebruikname van het landschap in deze specifieke (maar even goed in de andere relevante) periode(s) en regio is bijzonder. Ook het eventueel verder afbakenen van de contouren van de vicus - met bijhorende randfenomenen - met behulp van de aangetroffen sporen behoort tot de mogelijkheden.

Bovenstaande argumenten in acht nemend wordt verder archeologisch vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd (zie deel 2).

DEEL 2 PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Zie 1.2

1.2 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Zie Bureaustudie (deel 1 van Verslag van Resultaten)

1.3 ONDERZOEKSOPDRACHT

Het bureauonderzoek wees uit dat een vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is om de archeologische waarde van het gebied vast te stellen. Het bedreigde terrein werd door middel van drie parallelle proefsleuven in noord – zuid richting onderzocht. Hierbij zullen onderstaande onderzoeksvragen beantwoord worden.

1.3.1 VRAAGSTELLING

Onderstaande onderzoeksvragen zijn afkomstig uit het programma van maatregelen van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welk is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

1.3.2 RANDVOORWAARDEN

Indien de in de archeologienota voorgestelde methode niet kan uitgevoerd worden omwille van veiligheidsredenen, zal er in onderling overleg met het Agentschap voor Onroerend Erfgoed en de opdrachtgever geopteerd worden voor de meest haalbare en wenselijke methode.

1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE

Op basis van de bureaustudie werd geopteerd voor het uitvoeren van een archeologisch vervolgonderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven.

1.4.1 WERKWIJZE

1.4.1.1 *CONTINUE PARALLELE SLEUVEN*

ABO nv adviseerde voor het hele onderzoeksgebied, zoals voorgesteld in de archeologienota, een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven.

Statistisch onderzoek wees uit dat een dekkingsgraad van 10 à 15% van het onderzoeksgebied voldoende is voor het opsporen van ongeveer 95% van alle vindplaatsen met een diameter van 5m.⁸ Omdat door het aanleggen van parallelle sleuven mogelijks lineaire structuren worden gemist, indien deze eenzelfde oriëntatie hebben als de sleuven, worden er om de trefkans aanzienlijk te vergroten, ook dwarssleuven en/of kijkvensters aangelegd. Hoeveel en waar deze zullen aangelegd worden, is vrij te bepalen door de erkend archeoloog en veldwerkleider. De geplande sleuven zullen een breedte hebben van 2m en op maximaal 15m van elkaar gelegen zijn. De dekkingsgraad zal minimaal 12,5% van de volledige oppervlakte van het terrein bedragen en de aanleg van de sleuven gebeurt met een niet-getande graafbak met een breedte van 2m.

1.4.1.2 *MOTIVERING*

Het gebruik van proefsleuven lijkt de meest logische en geschikte keuze voor vervolgonderzoek in het onderzoeksgebied aangezien het een statisch verantwoorde steekproef van het terrein inhoudt. Een proefsleuvenonderzoek biedt de mogelijkheid tot het achterhalen van eventuele aanwezige grondsporen en hun aard, omvang en archeologische waarde. Verder laat deze methode toe een beeld te vormen van de genese van de bodemopbouw. Op deze manier kan meer inzicht verkregen worden in de mogelijke locatie van menselijke bewoning, de datering en de bewaringsgraad van sporen of van de bodem in het algemeen. Bovendien is de praktische aanpak van het proefsleuvenonderzoek gericht op een maximale kenniswinst, terwijl de bodemingreep en financiële kost geminimaliseerd worden.

1.4.2 STRATEGIE

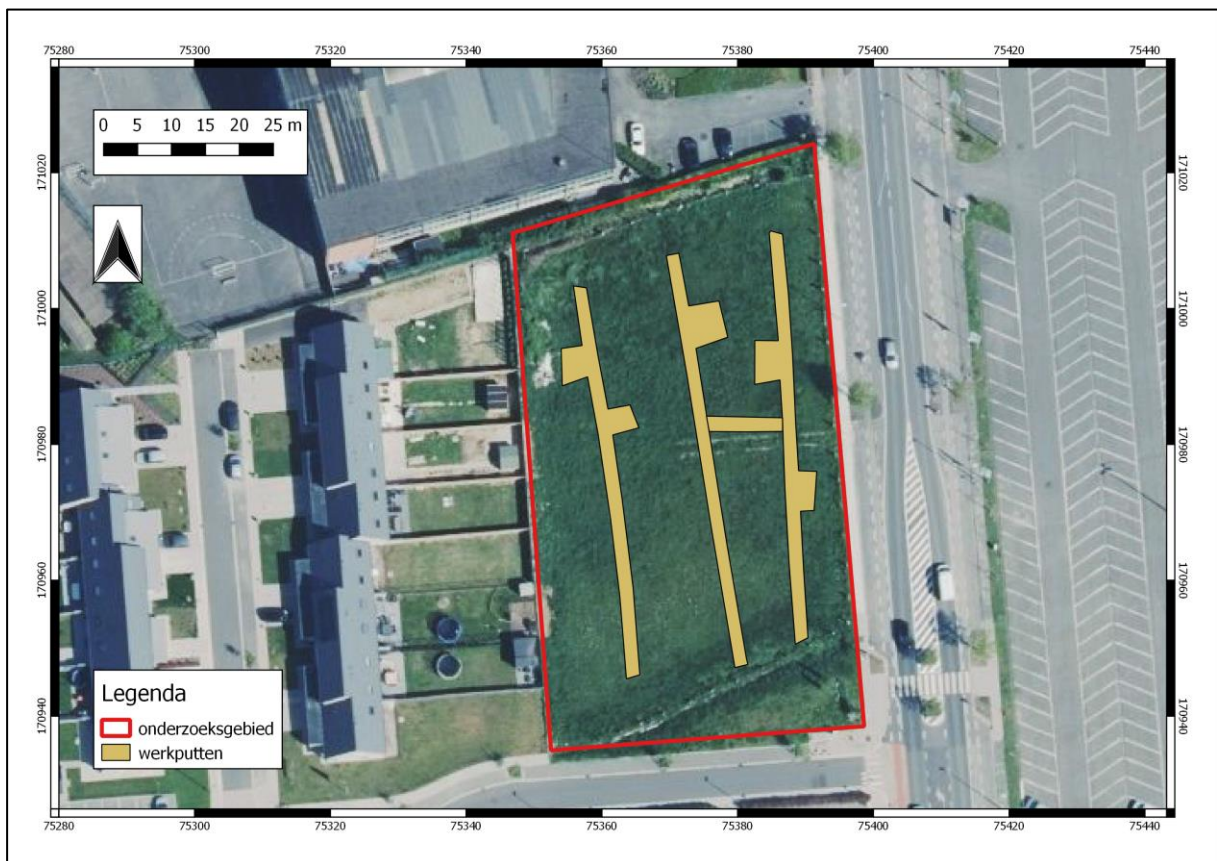
De proefsleuven werden aangelegd volgens de reeds vermelde oriëntatie (parallel en van noord naar zuid). Het perceel in de vorm van een driehoekige spie in het zuiden van het onderzoeksgebied werd niet onderzocht wegens de nog waterdragende gracht en het trachten voorkomen van insijpelend water in de proefsleuven.

De sleuven werden aangelegd met een kraan van 21 ton met een niet getande graafbak. De aangetroffen sporen werden opgeschaafd, geregistreerd en gecoupeerd indien daar aanleiding toe was. Er werden verspreid over het onderzoeksterrein profielen gezet. Alle profielen en de gemaakte coupes werden ingetekend op schaal 1/20ste en gefotografeerd en beschreven volgens de Code Goede Praktijk. Er werd digitaal ingemeten met een GPS toestel. Er werden vijf kijkvensters ter hoogte van interessante sporen en één willekeurige dwarssleuf – op aanraden van Sam De Decker van het Agentschap Onroerend Erfgoed - aangelegd

⁸ Borsboom & Verhagen 2012; De Clerq et al. 2011; Onderzoeksrapport 48 OE.

Figuur 34: Voorzien werkputtenplan (Geopunt 2017, Abo nv)

Figuur 35: Uitgevoerde sleuvenplan (Geopunt 2017, Abo nv)

2 ASSESSMENT VAN RESULTATEN

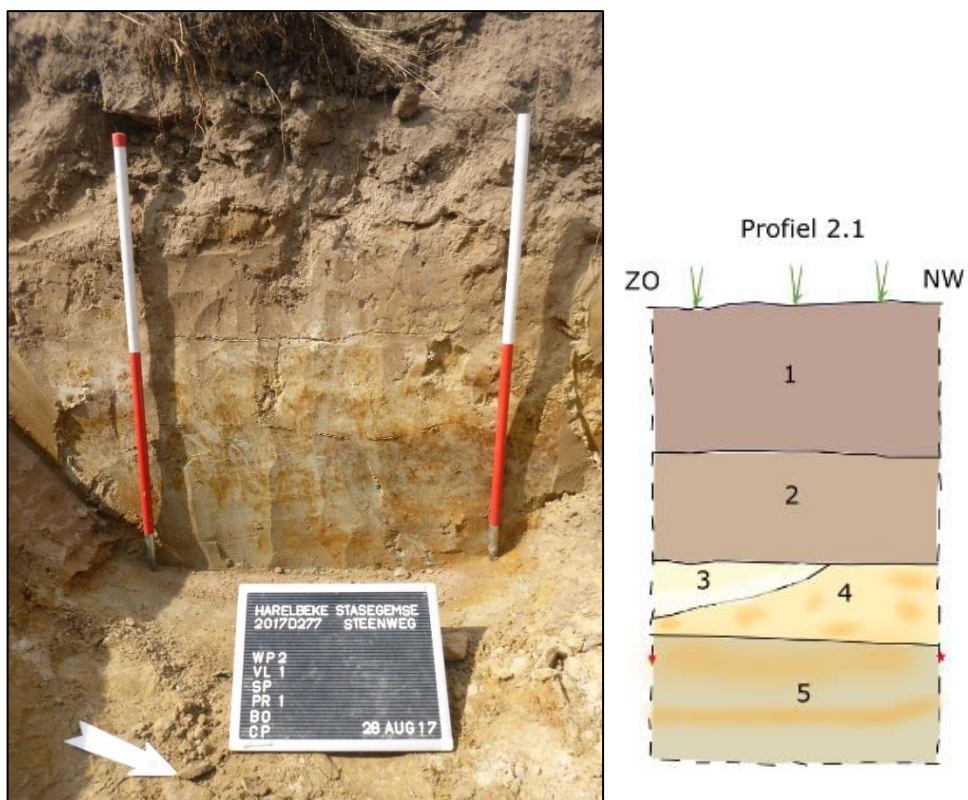
2.1 BESCHRIJVING VAN DE PROFIELEN

Over heel het terrein vertoonden de profielen een min of meer gelijkaardige bodemopbouw. Een zandige ploeglaag (Ap1) dekte een oudere zandige ploeglaag (Ap2) af, waaronder een ijzerconcretierijke lichtbruine-oranje zandige horizont gesitueerd zit die op zijn beurt een grijze laag bestaande uit kleiig gelaagd zand bedekt. Twee van de zes bodemprofielen worden besproken. In beide gevallen zaten de meetnagels op + 14,5m TAW.

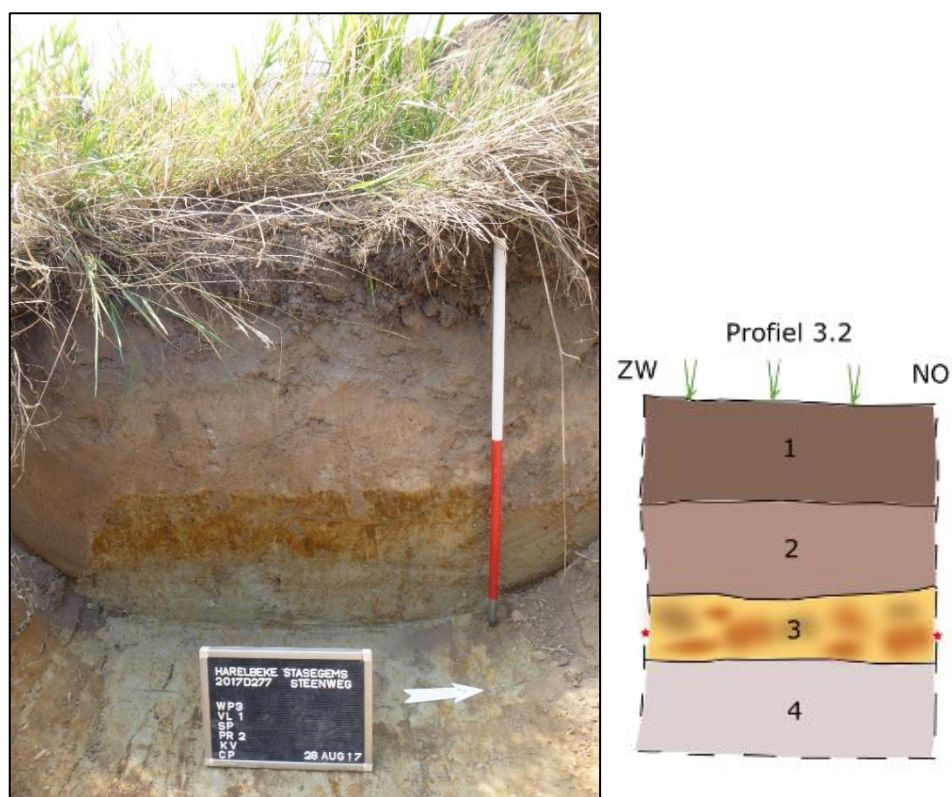
In het geval van profiel 2.1 zien we onder de oudste ploeglaag (Ap2) plaatselijk links een witte uitlogingslaag, waaronder een lichtbruin-grijze aanrijkingshorizont zit die een grijze gelaagde ijzerconcretiehoudende horizont met kleiig zand afdekt.

In het geval van profiel 3.2 zien we van boven naar onder een mooie sequentiële opvolging van een Ap1, Ap2, een ijzerhoudende laag en opnieuw een grijze gelaagde ijzerconcretiehoudende horizont met kleiig zand.

Zowel in profiel 1.2 als in profiel 3.2 bevond zich onder de C-horizont een duidelijk zichtbare blauwachtige kleiige laag. De aanwezigheid van deze laag was niet onmiddellijk te verklaren. Er zijn op het terrein stalen genomen van de verschillende aanwezige lagen in profiel 1.2 zodat deze door een aardwetenschapper, in combinatie met de genomen foto's en tekeningen, konden worden geëvalueerd. Op basis van de beschikbare informatie is er door aardwetenschapper Jeroen Schotmans geconcludeerd dat de aanwezige blauwige kleilaag te relateren is aan het feit dat de onderzoekslocatie gelegen is binnen het Tertiair geologische lid van Moen. Het lid van Moen kenmerkt zich door een heterogene siltige tot zandige, kleihoudende afzetting (afhankelijk van de lokalisatie) met nummulieten. De kleiige laag die in de meeste profielen voorkomt behoort aldus reeds tot de aanwezige Tertiaire bodem. Er dient wel opgemerkt te worden dat dit een ander licht werpt op de bodemkartering die is gebeurd door DOV-Vlaanderen. Standaard wordt er in deze regio een dik zandpakket verwacht van minimaal 10 meter dik.

Figuur 36: Zicht op PR2.1 (Abo nv)

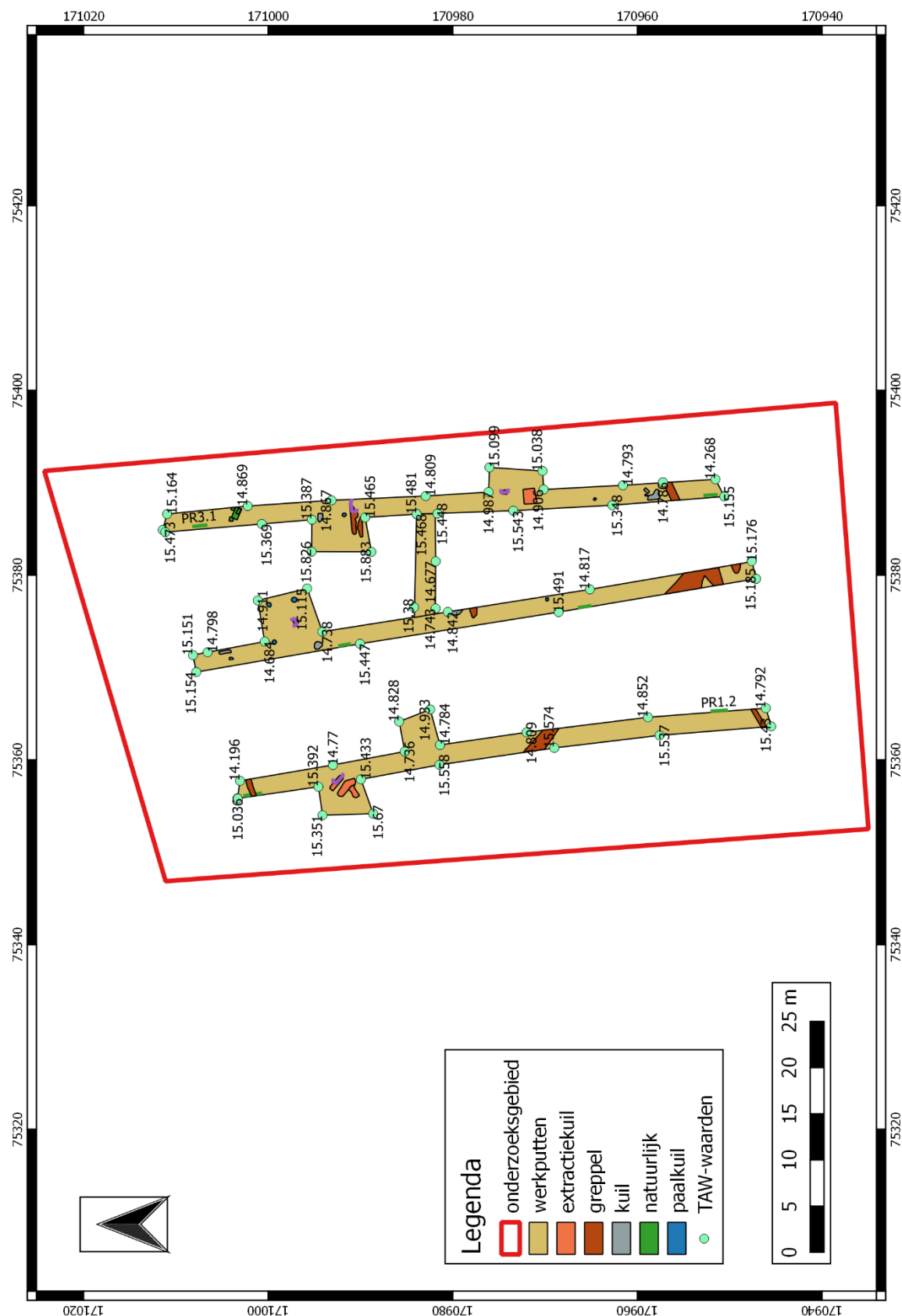
Figuur 37: Zicht op PR3.2 (Abo nv)

2.2 BESCHRIJVING VAN DE SPOREN

In totaal werden 35 sporen aangetroffen. Deze zullen hieronder worden besproken naar interpretatie. Hieronder wordt eerst een overzicht van de sporen gegeven in de vorm van een allesporenkaart en een kaartje met de aanduiding van de hoogtewaarden.

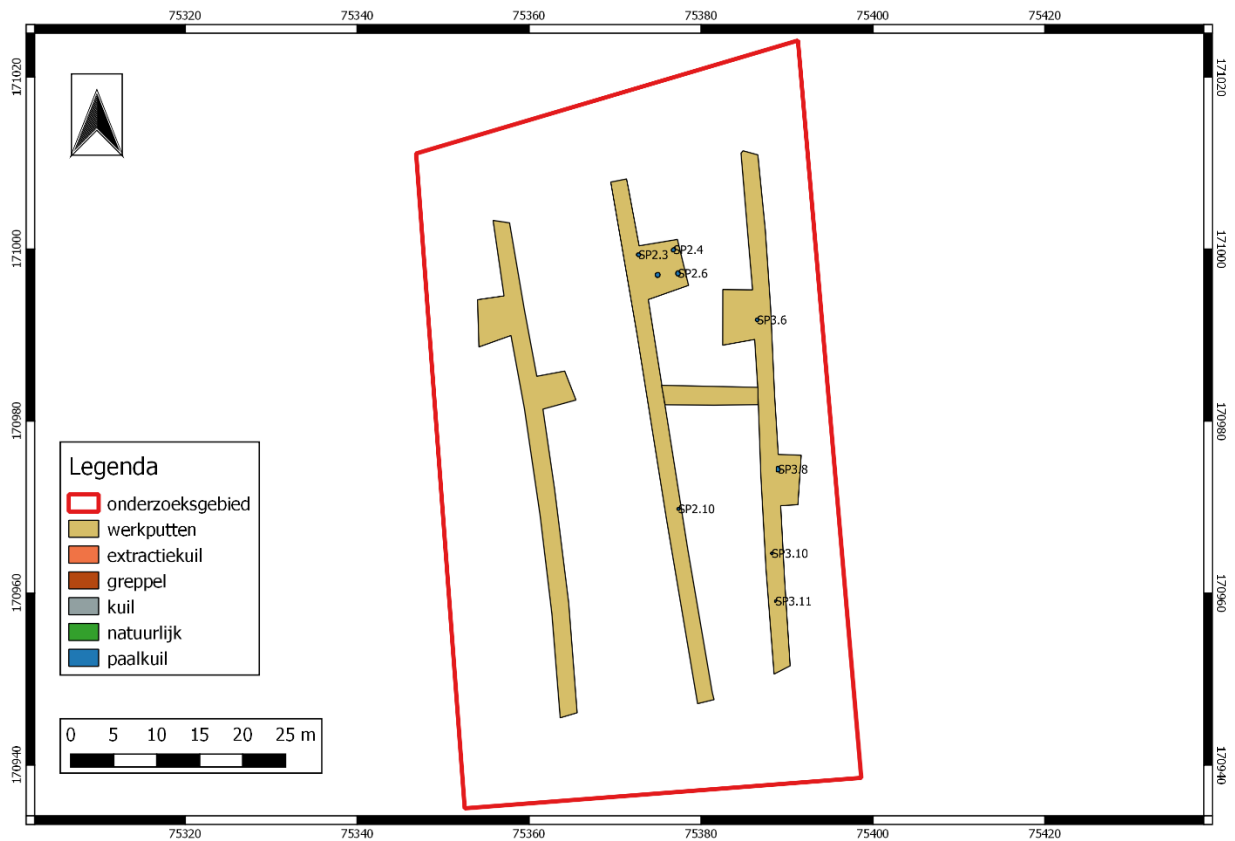

Figuur 38: Allesporenkaart met aanduiding van de profielen (Abo nv)

Figuur 39: TAW-waarden op de werkputrand (op het vlak aan de oostkant, op de putrand aan de westkant)

2.2.1 PAALKUILEN

Figuur 40: Detail van de sporen die als paalkuil werden gedetermineerd (Abo nv)

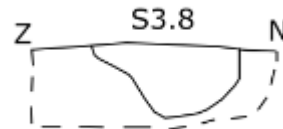
Een negental sporen (S2.3, 2.4, 2.5, 2.6, S2.10, 3.6, 3.8, 3.10, 3.11) werden in het vlak gedetermineerd als paalkuil. Alle vertoonden een heterogeen, licht bruingrijs tot bruingrijs wit met geel gevlekt aspect met ijzer en mangaan als inclusies. De meeste ervan kwamen in de noordelijke helft van het plangebied voor, enkele bevonden zich in de zuidelijke helft. Ter hoogte van twee paalkuilen in de noordelijke helft van het onderzoeksgebied werd een kijkvenster aangelegd om de sporen in een ruimer kader te kunnen bekijken. Hier werden een cluster van paalkuilen aan het licht gebracht. Een tweetal paalkuilen (S2.5 en S3.8) werd gecoupeerd. De gecoupeerde kuilen vertoonden een erg verschillende aflijning en vulling in de coupe, maar konden beide als paalkuil worden herkend. Spoor 2.5 bleek in de coupe een lichtbruinbruin spoor in de vorm van een kommetje. Er konden 2 lagen (bovenin een heterogene donker bruingrijze laag met houtskool- en ijzerinclusies en onderin een wittige uitlogingslaag) maar geen kern in worden herkend. Wellicht gaat het hier om de onderkant van een paalkuil. In de coupe op spoor 3.8 kon wel een donkergrijze kern vervat in een grijze insteek worden ontwaard.

Figuur 41: Zicht op het kijkvenster bij werkput 2 (Abo nv)

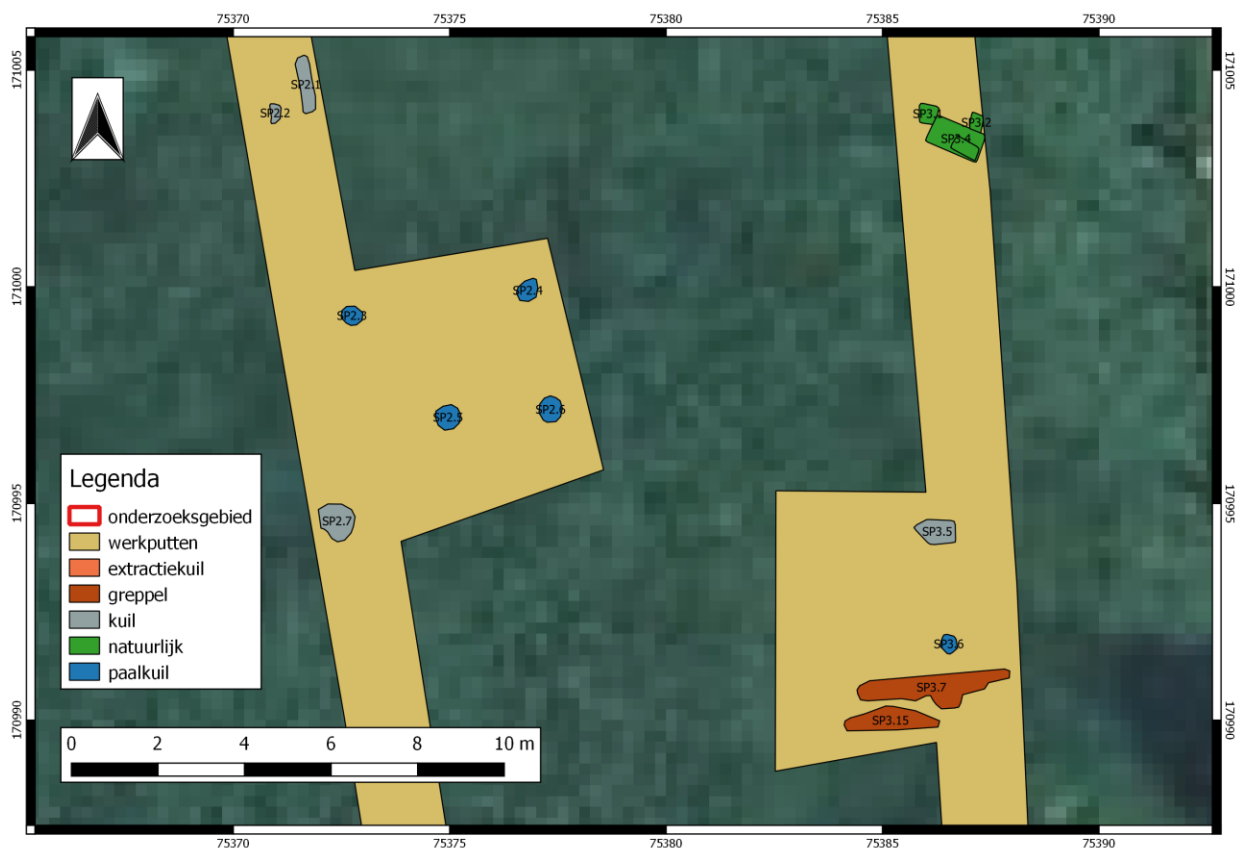

Figuur 42: Coupe op paalkuil (S2.5) (Abo nv)

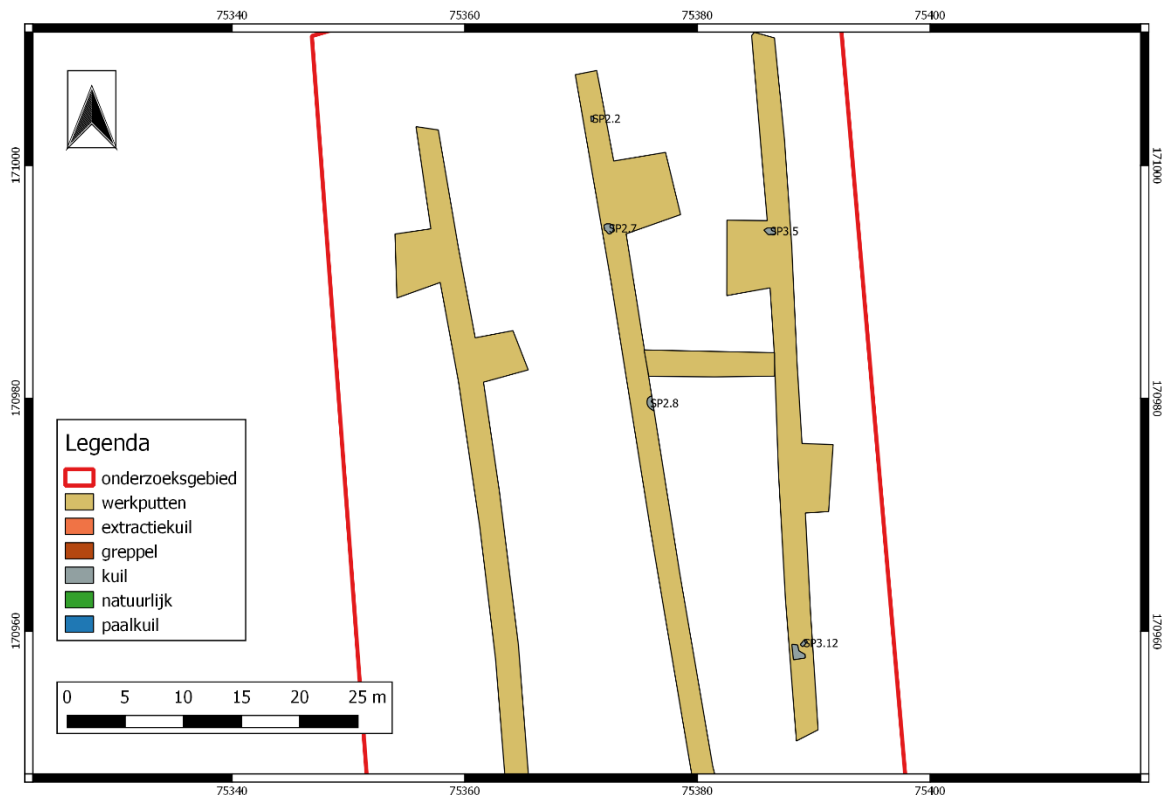
Figuur 43: Coupe op paalkuil (S3.8) (Abo nv)

Onderstaande plannetje geeft een detail weer van het kijkvenster waarin de cluster paalkuilen wordt weergegeven. Er kon niet meteen een plattegrond in herkend worden, maar S2.4, S2.5 en S2.7 (hieronder wegens de afmetingen besproken als kuil maar zou ook een meerfasige paalkuil kunnen zijn) liggen wel op een zuidwest-noordoost gerichte lijn die deel zou kunnen uitmaken van een structuur.

Figuur 44: Detail van enkele kijkvensters met (onder andere) paalkuilen

2.2.2 KUILEN

Figuur 45: Detail van de sporen die als kuil werden gedetermineerd (Abo nv)

Een zestal sporen (S1.3, 2.2, 2.7, 2.8, 3.5, 3.12, 3.13) werd geregistreerd als kuil. Verschillende komen voor in de buurt van de paalkuilencluster, enkele komen ook meer in het zuiden van het plangebied voor. Ze vertoonden alle een heterogene, grijze tot bruingrijze vulling, een ovale of onregelmatige vorm en grotere afmetingen dan de binnen het plangebied voorkomende paalsporen. Het zou kunnen dat S2.7 een paalkuil met meerdere fases betreft, waardoor dit spoor grotere afmetingen vertoont dan de omliggende paalkuilen. Het spoor werd voorlopig als kuil geadministreerd. Spoor 1.3 verdween bij het aanleggen van het oostelijk kijkvenster in WP1. Geen van alle kuilen werd gecoupeerd.

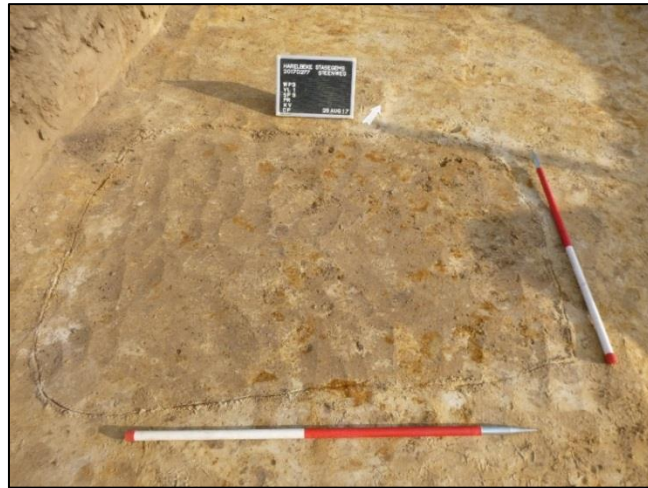
Figuur 46: Detailfoto van spoor 2.7 (Abo nv)

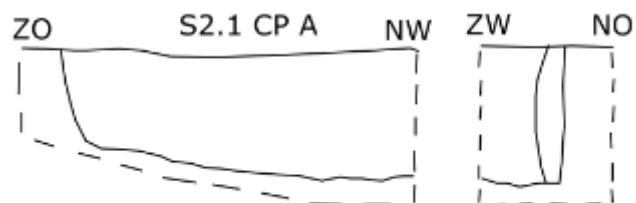
Figuur 47: Detailfoto van spoor 3.5 (Abo nv)

2.2.3 EXTRACTIEKUILEN

Binnen het sporenbestand dat herkend werd als kuil kwamen ook enkele specifiekere kuilen voor. Deze werden – voorlopig – gedetermineerd als extractiekuilen (S1.2, 1.6, 3.9) . Een drietal sporen werd als dusdanig geïnterpreteerd. Alle vertoonden een scherpe aflijning in het vlak, een grijsbruine heterogene vulling met diverse inclusies (houtskool of baksteen en ijzer en mangaan). Het voornaamste verschil tussen sporen 1.2, 1.6 en 3.9 is dat beide eerste een ovale tot onregelmatige vorm vertoonden en het laatste een eerder strakke rechthoekige vorm. Beide eerste werden dan ook pas als extractiekuil geïnterpreteerd na het couperen van spoor 1.2. Dit vertoonde in de coupe immers een scherpe aflijning met strakke zij- en onderwanden en een versmeten vulling die wijst op een éénmalige dichting. Of het hier inderdaad om (extractie)kuilen gaat moet nader onderzoek uitwijzen. Eventueel vormt een interpretatie van al dan niet uitgetrokken (nok)staanders immers ook een mogelijkheid.

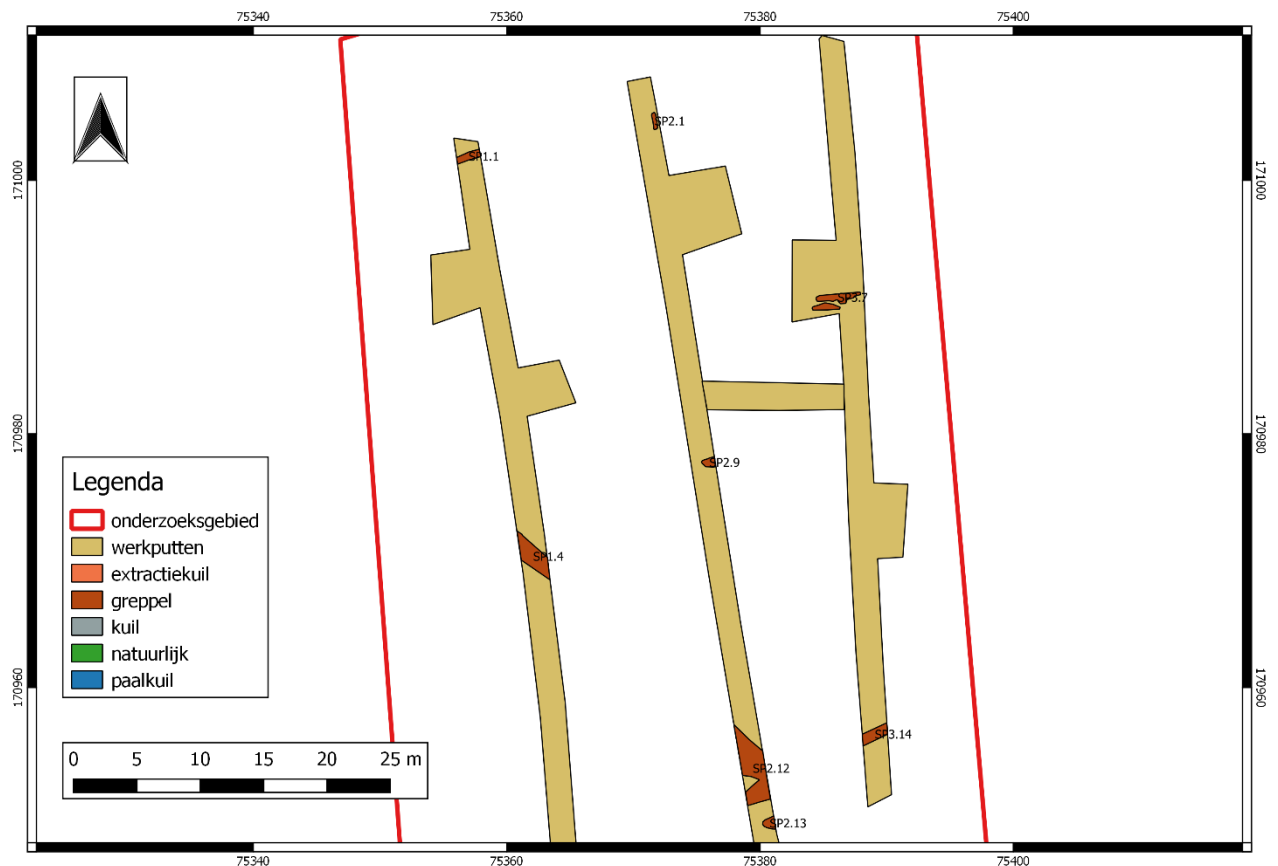

Figuur 48: Detailfoto van S3.9 (Abo nv)

Figuur 49: Coupe op S1.2 (A en B) (Abo nv)

2.2.4 GREPPELS

Figuur 50: Detail van de sporen die als greppel werden gedetermineerd (Abo nv)

Enkele sporen (S1.1, 1.4, 1.5, 2.1, 2.9, 2.12, 2.13, 3.7, 3.14, 3.15) werden beschreven als greppels. Verschillende daarvan behoorden tot eenzelfde greppel. Zo horen S1.4 en de noordzijde van 2.12 tot eenzelfde greppel en S1.5 en de zuidzijde van 2.12 ook tot hetzelfde spoor. De verderzetting van S1.1 in werkputten 2 en 3 kon niet worden vrijgelegd gezien de kraan niet verder noordwaarts kon uitwijken. Naar alle waarschijnlijkheid loopt deze echter wel oostwaarts door.

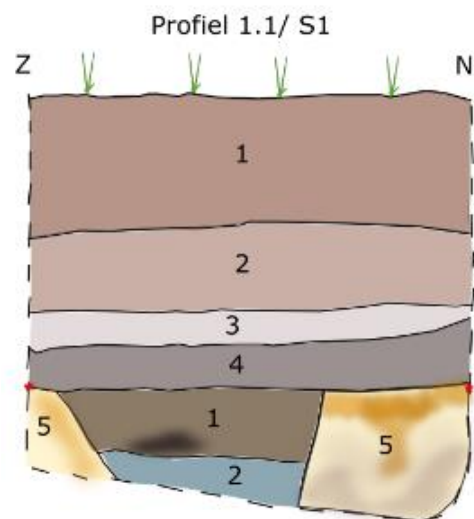
Het merendeel vertoonde een eerder heterogene, bruine, donkerbruine tot bruinigrijze vulling met witte of gele vlekken en mangaan, ijzer en in sommige gevallen houtskool als inclusies.

Spoor 2.13 en sporen 3.7 en 3.15 werden voorzichtig als respectievelijk het uiteinde van een greppel en eventuele standgreppels geïnterpreteerd. De andere kunnen wellicht als afwaterings- of perceleringsgreppels worden aanzien.

Spoor 1.1 was vervat in een profiel en vertoont duidelijk verschillende fases met onderin een grijze kleiige laag en daarboven een bruin houtskoolrijk pakket.

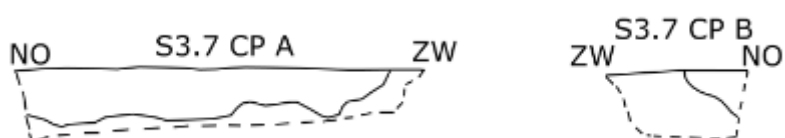
Figuur 51: Detailfoto van S3.14 (Abo nv)

Figuur 52: Detail van PR1.1 met S1.1 in vervat (Abo nv)

Figuur 53: Detailfoto van S3.7 en 3.15 (Abo nv)

Figuur 54: Coupe op S3.7 (Abo nv)

2.2.5 NATUURLIJKE SPOREN

Enkele sporen hadden een eerder grillige aflijning en een erg uitgeloopte vulling. Mogelijk gaat het hier om een boomval of bodemwerking.

Figuur 55: Zicht op S3.1 tot en met 3.4 (wellicht natuurlijke sporen)

2.3 BESCHRIJVING VAN DE VONDSTEN EN STALEN

Er werden helaas geen vondsten aangetroffen. Bij het inzetten van de metaaldetector werden enkel twee gecorrodeerde metaalvondsten - die niet nader te determineren zijn - aangetroffen. Er werden vijf monsters van de verschillende lagen uit een profiel (PR1.3) genomen opdat deze achteraf nog bekeken konden worden door een aardkundige.

2.4 INTERPRETATIE VAN DE SITE

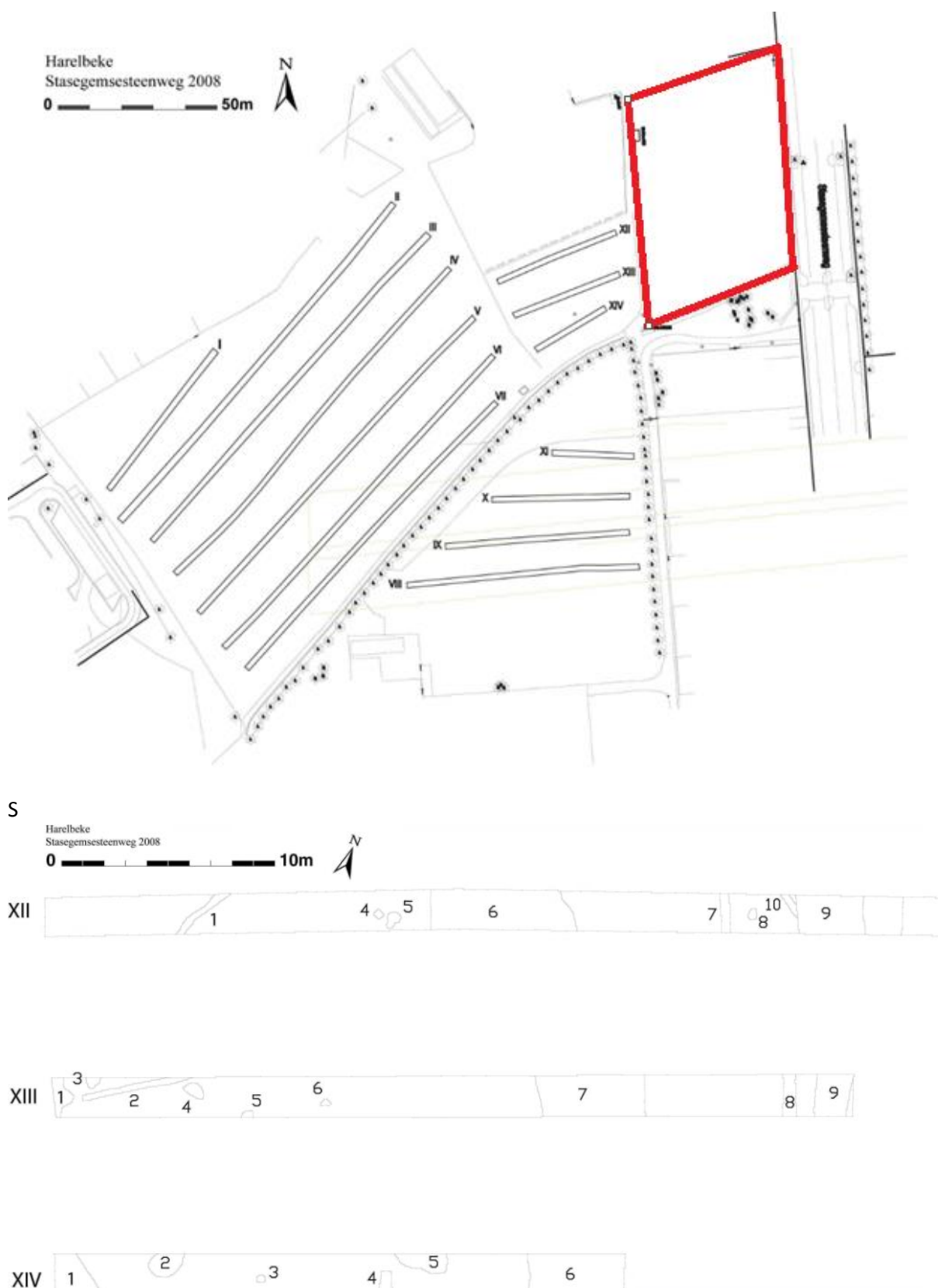
Een sluitende chronologische opdeling is in deze helaas niet mogelijk. Naar analogie met het archeologische erfgoed voorkomend in de omgeving (*vicus* Collegewijk ten westen en zuidwesten van het onderzoeksgebied) wordt echter vermoed dat een aantal onder de sporen uit de Romeinse periode dateren. Mogelijk bevat het plangebied ook sporen uit de middeleeuwen. Geen van beide dateringen kan echter gestaafd worden. Spoor 1.1 valt samen met een perceleringsgreppel die zowel te zien is op de Atlas der Buurtwegen als op de Popp-kaart. Deze leeft dus in ieder geval voort tot in de nieuwe tijd.

De antropogene sporen wijzen op occupatie van het plangebied in de vorm van bewoning. Hierop wijzen de paalkuilen, kuilen, eventuele standgreppels en mogelijke extractiekuilen. Deze laatste kunnen op zandwinning duiden wat gekaderd kan worden in bijvoorbeeld een aanwenden van lemig zand bij het construeren van vlechtwanden. Een nader onderzoek van deze kuilen moet echter deze mogelijke interpretatie verder uitzoeken. Uit de kleine cluster van paalkuilen konden geen structuren of plattegronden worden gehaald.

In 2008 werden de terreinen net ten westen van het plangebied (tussen het VTI en Sint-Amandus) onderworpen aan een proefsleuvenonderzoek door Monument Vandekerckhove (ID158505 op de CAI) (zie ook Figuur 56). Er werd een grote hoeveelheid sporen (paalkuilen, kuilen en greppels) en structuren aangetroffen samen met een rijkelijke hoeveelheid materiaal waaronder gewoon en luxe aardewerk maar eveneens bouw materiaal. Er werd geconcludeerd dat zeer waarschijnlijk de noordelijke rand van de *vicus* van de Kollegewijk werd aangetroffen. Het sporenbestand bestaat hier eveneens uit greppels en (paal)kuilen. Er werden verder eveneens twee sporen waaruit (post-)middeleeuws aardewerk aan het licht kwam aangetroffen. Het is niet onwaarschijnlijk dat ook het huidige plangebied deel uitmaakt van de noordelijke rand van de *vicus*.

Door Gate werd in 2010-2011 de ondergrond ter hoogte van de Dennenlaan-Collegeplein ten zuidwesten van het onderzoeksgebied eerst in de vorm van proefsleuven en naderhand vlakdekkend onderzocht (ID150814-150820 op de CAI). Hier werd de *vicus* centraal binnen het onderzoeksgebied geattesteerd. De veelvuldig voorkomende sporen (waaronder paalkuilen, drenkkuil, waterputten, (afval)kuilen, greppels, palissade en grachten) en het overvloedige vondstmateriaal (waaronder het meest frequent voorkomende aardewerk maar evengoed bronzen mantelspelden, een glazen kraaltje, een armbandfragment, een ijzeren ring met intaglio, metalen objecten, bronzen en koperen muntjes, bouw materiaal, maalstenen, wetstenen, een fragment van een fresco, silex, leer en botfragmenten) wijzen op de bloei en welvaart van deze nederzetting uit de 2^e-3^e eeuw na Christus. Er kan gerust worden aangenomen dat het hart van de *vicus* hier werd blootgelegd. Voorts werd ook een Karolingische scherf, sporen uit de nieuwe tijd en vondstmateriaal uit WOI aangetroffen.

Los van het feit dat de resultaten van het proefsleuvenonderzoek niet te vergelijken zijn met bovenstaande ter hoogte van de besproken locaties en dat bijvoorbeeld het gebrek aan vondstmateriaal een datering van de sporen niet mogelijk maakt, lijkt het aannemelijk dat de noordelijke rand van de *vicus* ter hoogte van het plangebied verder werd aan het licht gebracht. Nader onderzoek lijkt echter onontbeerlijk.

Figuur 56: Allesporenkaart van proefsleuvenonderzoek op het in het westen aanpalende perceel en detail van sleuf XII, XIII en XIV (Monument Vandekerckhove 2008)

Figuur 57: ASK op Popp-kaart (Abo nv)

3 SYNTHESE

Het uitgevoerde proefsleuven onderzoek aan de Stasegemsesteenweg te Harelbeken heeft de verwachting uit de bureaustudie grotendeels ingelost. In totaal werden er 3 proefsleuven en enkele kijkvensters geplaatst waarin in totaal 35 sporen werden geïdentificeerd. Deze sporen lijken te wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een (Romeins) erf op de onderzoekslocatie. Dit erf valt mogelijk in verband te brengen met de reeds gekende aanwezige Romeinse vicus in de nabije omgeving. De duidelijke aanwezigheid van archeologisch interessante sporen duiden op de noodzaak om verder archeologisch onderzoek uit te voeren onder de vorm van een vlakdekkende opgraving. De archeologische meerwaarde en kenniswinst zit voor deze locatie verrat in het feit dat het ons mogelijk in staat stelt om de periferie van de reeds gekende Romeinse vicus beter af te bakenen. Ook stelt het ons in staat om inzicht te verwerven in het uitzicht van deze rand van de vicus.

3.1 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?

Er werden 35 sporen aangetroffen waaronder (paal)kuilen, greppels en extractiekuilen. Enkele betreffen waarschijnlijk sporen van natuurlijke aard.

- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?

De sporen zijn eerder ondiep maar goed bewaard en duidelijk aflijnbaar.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

De paalkuilen, kuilen en greppels maken wellicht deel uit van een Romeins erf. Het valt niet uit te sluiten dat de aanwezige paalkuilen deel uit maken van een mogelijk aanwezige gebouwplattegrond. De aanwezige greppels kunnen mogelijk gelinkt worden aan een toenmalige erfafbakening.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen, waardoor de sporen niet konden gedateerd worden. Op basis van de omgevende archeologische waarden wordt echter een datering in de Romeinse periode geopperd.

- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?

Er zijn enkele sporen die wijzen op eventuele zandwinning. Of deze kaderen binnen artisanale activiteiten moet nader onderzocht worden.

- Welk is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?

De archeologische sporen komen voor onder de oudste ploeglaag (Ap2) die niet kon gedateerd worden.

- Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

Neen. Vervolgonderzoek is met andere woorden zeker aan de orde.

3.2 BESLUIT OP BASIS VAN HET PROEFSLEUVENONDERZOEK

De archeologische sporen die aangetroffen worden zijn niet talrijk of dens aanwezig, maar wijzen wel op menselijke occupatie gedurende de (vermoedelijk) Romeinse periode. Wellicht maken de sporen deel uit van de noordelijke rand van de vicus. Mogelijk situeerden zich ook sporen uit andere periodes (bijv. middeleeuwen) binnen het onderzoeksgebied maar gezien het ontbreken van vondstmateriaal kon het sporenbestand niet gedateerd worden.

4 SAMENVATTING

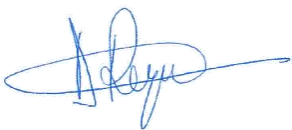
4.1 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van de bouw van 28 appartementen (en bijhorende nutsvoorzieningen) verdeeld over 4 blokken. Het doel van dit onderzoek was driedelig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van het archeologisch, cartografisch en landschappelijke onderzoek (hfst. 3 en 4) worden er archeologische sporen en/of vondsten verwacht vanaf de Romeinse periode en mogelijk ouder. Het zwaartepunt is vrijwel zeker in de Romeinse periode te situeren. Het proefsleuvenonderzoek vormde een voorzichtige bevestiging van deze these.
- 2) Op basis van uitgebreid archeologisch onderzoek in de directe omgeving (hfst. 4) wordt verwacht dat het archeologisch bodemarchief deels bewaard (want op de laatste decennia na onverstoorde gedurende de laatste eeuwen) en deels verploegd is (intensieve ontginning sinds de volle middeleeuwen). De geplande bodemingrepen – die veelal ver tot onder het archeologisch vlak gaan – zouden het intacte bodemarchief hoe dan ook verstoren. Het proefsleuvenonderzoek toonde een goede bewaring aan van de archeologische grondsporen.
- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is hoog. Het studiegebied is gelegen in een regio die tijdens de Romeinse periode vrijwel zeker is bewoond. Op het perceel net ten westen en zuidwesten van het studiegebied werden immers sporen en vondsten gerelateerd aan de vicus aangetroffen (hfst. 4). Ook sporen en/of vondsten uit oudere en jongere periodes kunnen niet worden uitgesloten. Bijgevolg kan archeologisch onderzoek ter hoogte van het studiegebied een belangrijke bijdrage leveren aan de archeologische kennis van de landschapsinrichting in de regio door de eeuwen heen en meer specifiek doorheen de Romeinse periode. Het proefsleuvenonderzoek bevestigde dit potentieel, er werden inderdaad redelijk wat sporen aangetroffen. Het vervolledigen van het overzicht van de occupatie ter hoogte van de wijk is op archeologisch vlak erg waardevol en lijkt een meer dan afdoende reden om vervolgonderzoek te adviseren.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt verder archeologisch vooronderzoek onder de vorm van proefsleuven geadviseerd.

5 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Didier Reyne	Director		29/09/2017
Patrick Hambach	Director		29/09/2017
Toon Moeskops	Business Unit Manager		29/09/2017
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		29/09/2017
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		29/09/2017

6 BIBLIOGRAFIE

6.1 LITERAIRE EN ONLINE BRONNEN

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017

Bogemans, F., 2007: Kaartblad 29: Kortrijk. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen, Vrije Universiteit Brussel.

Deconynck J., 2011. Harelbeke – Dennenlaan, Rapportage van het archeologisch vervolgonderzoek 18 oktober 2010 – 9 september 2011. Gate rapport 62, Bredene.

Devroe A., Gierts I. Archeologische screening, Harelbeke markt. BAAC-rapport 103, Gent.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2016: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 11 mei 2017)

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: erfgoedobjecten ID 125008, 125087

Messiaen L., Bruyninckx T., Acke B., 2008. Proefsleuvenonderzoek. Site Stasegemsesteenweg Harelbeke (West-Vlaanderen). Basisrapport.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 9 juni 2017).

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

<http://www.gatearchaeology.be/Project%20Harelbeke.html>

www.Harelbeke.be (verwijzing naar onderzoek van Gertjan Plets)